

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR Ročník XXXI. • December 2023 • Číslo 12

**Základný
vojenský výcvik**

**Cvičenie Strong
Cohesion 2**

**Bosna
a Hercegovina:
Vízia uzdravenia**

**Najlepší
vojenský
športovci**

**Hamas
proti
Železnej kupole**

**EDIRPA
pre európsky
obranný
priemysel**

Rozlúčil sa veliteľ pozemných síl

Nástupisko v trenčianskych Kasárňach Slovenského národného povstania sa 31. októbra zaplnilo viac ako tromi stovkami profesionálnych vojakov, ktorí sa spolu so štátnym tajomníkom Igorom Melicherom, náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom a ďalšími hosťami prišli rozlúčiť s veliteľom Pozemných síl OS SR generálmajorom Ivanom Pachom. Na nástupe predstavili aj nového veliteľa pozemných síl generálmajora Martina Stoklasu. Štátny tajomník Igor Melicher v zastúpení podpredsedu vlády SR a ministra obrany Roberta Kaliňáka odovzdal genmjr. Pachovi pamätnú medailu k 30. výročiu OS SR a vzniku SR, aj Pamätnú plaketu za služby vlasti. Z nástupu sa generálmajor Pach odviezol na tanku T-72.

Foto: pplk. v. zál. Peter Sobek

Vážené kolegyně, vážení kolegovia, ctené vojačky, ctení vojaci, milí čitatelia, s potešením a zároveň s veľkým záväzkom sa vám prihovám ako nový štátny tajomník Ministerstva obrany SR. Je pre mňa česť zastávať túto pozíciu, najmä v dnešných neľahkých časoch. Preto sa spoločne s vládou zaväzujeme zlepšiť pripravenosť Ozbrojených síl Slovenskej republiky na nové a pokračujúce bezpečnostné výzvy, budeme pokračovať v modernizácii OS SR, ako aj už v prebiehajúcej medzinárodnej spolupráci.

Práve vianočné obdobie je časom nielen na záverečné zhodnotenie uplynulého roka, ale aj na vyjadrenie vďačnosti tým, ktorí slúžia v mene slobody a bezpečnosti nás všetkých. Vo vojenskom živote je poslanie vojaka viac než len povolanie – je to záväzok chrániť hodnoty, za ktorými stojíme, a ponúknuť pomoc tým, ktorí ju potrebujú. Aj za cenu prežívania vianočných sviatkov mimo svojho rodinného kruhu. Vy však zasadnete za štedrovečerný stôl so svojou vojenskou rodinou, avšak v myšliach so svojimi najbližšími.

Dovoľte mi poďakovať všetkým vojakom a vojačkám, ktorí hrdo a oddane slúžia našej vlasti či už doma alebo v zahraničí a zároveň prinášajú nádej a bezpečnosť tam, kde je to najviac potrebné. Veľká vďaka patrí aj vašim rodinám, ktorých podpora je hlavným pilierom vašej obetavej služby. A tiež ďakujem všetkým zamestnancom rezortu obrany, ktorí sa výraznou mierou podieľajú na bezpečnosti našej krajiny. Milé vojačky a vojaci, kolegyně a kolegovia a čitatelia, želám vám pekné prežitie vianočných sviatkov a v novom roku šťastie, zdravie a odvahu.

Igor Melicher

štátny tajomník Ministerstva obrany SR

ČÍSLO MESIACA

831

V roku 2023 úspešne ukončilo prípravu na povolanie vojenského profesionála v Základní výcviku a mobilizačného doplňovania Martin dovedna **831** čakaťel'ov prípravnej služby, medzi nimi aj **197** žien. V štyroch tohtoročných kurzoch základného vojenského výcviku sa pripravovalo **566** čakaťeliek a čakaťel'ov, **184** kadetiek a kadetov Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš a **81** kadetov dôstojníckeho kurzu pre absolventov civilných vysokých škôl.

6

11

12

16

18

24

34

38

- 4 Rezort obrany v obrazoch
- 6 Skončil sa štvrtý základný výcvik
- 11 Deň červených makov
- 12 Medzinárodné cvičenie Strong Cohesion 2
- 16 Rozhovor s veliteľkou 4. pluku logistiky Trenčín plk. Tatianou Nagyovou
- 18 TÉMA: Vízia uzdravenia Bosny a Hercegoviny
- 24 Hamas proti Železnej kupole

- 26 Estónsky robot s arabským dronom
- 28 Biatec: 0 dravcov a deťoch
- 31 Keď sa zem zatrasla
- 32 Ako vojenčili Huni
- 34 Pamätník pred katedrálou
- 36 Európska reakcia na investičný dlh v obrane
- 38 Najlepší športovci Dukly
- 43 MILITARY ENGLISH: EUFOR Althea Renewed
- 44 Knižné novinky Vojenského historického ústavu
- 46 Zánik povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku
- 47 Mína z Údolia smrti

NA TITULNEJ STRANE: V posádkovom cvičisku Sučany vyvrcholila príprava budúcich vojenských profesionálov • Foto: ZaVaMD

1 Premiér uviedol ministra obrany

Predseda vlády SR Robert Fico navštívil 6. novembra rezort obrany a uviedol podpredsedu vlády SR Roberta Kaliňáka do funkcie ministra obrany. Premiér zhrnul, že prioritami sú vzdušná a protivzdušná obrana, aj obstaranie pásovej a kolesovej techniky. S novým ministrom sa zhodli na podpore slovenského zbrojárskeho priemyslu. V rámci NATO si Slovensko podľa premiéra bude naďalej plniť záväzky. Minister Kaliňák označil za bezprostredné úlohy reakciu na migračnú krízu. Prehodnotiť sa majú aj zmluvy uzavreté v posledných mesiacoch. Hlavná pozornosť sa sústreďí na vojakov, ich spôsobilosti, schopnosti a ochranu. Minister avizoval reformu v OS SR, ktorá má reagovať na nestabilitu na východnej hranici. „Ak Ozbrojené sily SR chránia Slovensko, ministerstvo obrany musí chrániť vojakov,“ uviedol. Ministerstvo obrany sa podľa neho intenzívne zapojí do budúcoročných osláv Slovenského národného povstania.

2 Prezidentka ocenila vojenské činy

Prezidentka SR a hlavná veliteľka Ozbrojených síl SR Zuzana Čaputová 9. novembra ocenila morálne a odborné kvality laureátov 26. ročníka ankety Vojenský čin roka, ktorých prijala v Prezidentskom paláci. V prítomnosti podpredsedu vlády SR a ministra obrany Roberta Kaliňáka, náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka a ďalších hostí poďakovala

oceneným a vyzdvihla výnimočné skutky, ktorými spravili nielen dobré meno ozbrojeným silám, no najmä podali pomocnú ruku v kritických chvíľach. V kategórii Pomoc verejnosti získal ocenenie Tomáš Poláček za psychologickú prácu vo výcvikovej jednotke vojenských misií, pravidelné psychologické intervencie, osvetovú a publikačnú činnosť. Starostku obce Tokajík Janu Medvecovú ocenili v kategórii Priateľ armády za udržiavanie historickej pamäte. V kategórii Služba vlasti sa stal laureátom rotmajster Marcel za evakuáciu konvoja s 28 ľuďmi z Kyjeva počas prvých dní ruskej agresie. Laureátmi v kategórii Záchrana života sa stali Peter Višňovský, Lukáš Gabák, kapitán Peter a nadporučík Maroš za pomoc pri dopravnej nehode a záchranu života.

3 Minister obrany s J. Stoltenbergom

Podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák odcestoval do Bruselu na stretnutie ministrov obrany členských štátov Európskej únie. V predvečer rokovaní európskych obranných lídrov sa 13. novembra stretol s generálnym tajomníkom NATO Jensom Stoltenbergom. Hlavnými témami rokovania s najvyšším predstaviteľom Severoatlantickej aliance, na ktorom sa zúčastnil aj minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Juraj Blanár, boli priority slovenskej vlády v oblasti bezpečnosti a obrany, ale tiež budúcnosť pomoci Ukrajine zo strany Slovenskej republiky. Robert Kaliňák informoval generálneho tajomníka

NATO o ukončení vojenskej pomoci Ukrajine zo slovenských skladových zásob. Slovensko naďalej ponúka širokú škálu humanitárnej, civilnej a technickej nesmrtiacej pomoci. Zahraniční partneri rozhodnutie novej vlády plne rešpektujú. Jens Stoltenberg ocenil zámer novej vlády modernizovať OS SR, umožniť rast obranného priemyslu a investovať do infraštruktúrnych projektov. Vyzdvihol tiež pokrok SR v súvislosti s plnením cieľov spôsobilosti a to vrátane snahy o obnovu samostatnej protivzdušnej obrany. Obe strany potvrdili, že Aliancia a Slovenská republika budú spoločne pokračovať vo zvyšovaní pripravenosti, nasaditeľnosti a interoperability ozbrojených síl.

4 Štátny tajomník navštívil špeciálov

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Igor Melicher navštívil 9. novembra Akadémiu ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši a priestory 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline. Rektorovi AOS Jozefovi Putterovi blahoželal k polstoročnici akademie. Zhovárал sa s ním o spolupráci s vysokými školami na Slovensku a v zahraničí, aj o možnostiach atraktívneho vojenského vysokého školstva. V Žiline sa I. Melicher zaujímal o personálnu naplnenosť a plnenie úloh elitného útvaru. Ocenil nasadenie špeciálnych síl v zahraničných aj domácich operáciách. Na záver návštevy položil veniec pri Pamätníku vojakov síl pre špeciálne operácie.

5 Ženisti cvičili spoločne

Engineer Spirit 23 bolo najväčšie medzinárodné ženijné cvičenie príslušníkov Armády ČR a OS SR v tomto roku. Cieľom bol rozvoj spolupráce a zosúladienie operačných postupov pri plnení úloh. Zúčastnilo sa na ňom viac než 270 vojakov so stovkou kusov techniky. Hlavná časť prvého ročníka cvičenia sa konala v českom vojenskom obvode Libavá, na slovenskej strane v Seredi a Kráľovej nad Váhom. Vojaci oboch armád museli plniť množstvo úloh a riešiť incidenty inšpirované vývojom na bojiskách a krízových oblastiach sveta: činnosť diverzných skupín, hybridné pôsobenie nepriateľa, rušenie rádiovéj siete, využívanie prieskumných i bojových dronov. Okrem budovania ochranných stavieb, výbušných i nevýbušných zátarás, museli zaistiť aj pohyb manévrových jednotiek napr. úpravou ciest či likvidáciou nástražných výbušných systémov. Tieto úlohy si vyžadovali vysokú odbornosť, precíznosť a koordináciu s ostatnými jednotkami. Vo vodnom cvičisku Kráľová nad Váhom cvičilo predovšetkým spojené potápačské družstvo a príslušníci pontónovej rot. Pontónová jednotka zložená zo slovenských a českých ženistov si na rieke Váh vyskúšala výstavbu prevozného súdolia a prevoz techniky cez vodnú prekážku. Cvičenie Engineer Spirit 2024 sa uskutočnilo prevažne na Slovensku.

Foto: Ivan Kelement, 901. žnpr., AČR, OS SR

Skončil sa štvrtý tohtoročný základný vojenský výcvik

Učia sa aj velitelia

V priestoroch posádkového cvičiska Sučany v podhorí Malej Fatry vyvrcholila v druhej polovici novembra príprava čakateľov prípravnej štátnej služby. Sedem týždňov ich prípravy v Základni výcviku a mobilizačného doplňovania (ZaVaMD) Martin od 2. októbra do 24. novembra ukončil 72-hodinový výcvik prežitia.

Veliteľ roty základného vojenského výcviku kapitán Martin Červeň pripomína, že v poradí už štvrtý tohtoročný kurz nepatrí medzi početne najväčšie. Okrem iného aj preto, lebo jeho súčasťou neboli kadeti AOS a absolventi civilných vysokých škôl. Podľa neho aj táto skutočnosť ovplyvnila kvalitu. Začiatkom októbra do kurzu nastúpilo 129 uchádzačov, z toho 27 žien. Ukončilo ho 115 budúcich vojakov. Okrem jednej aj všetky ženy.

Ženy sú odolnejšie

To však podľa neho nie je žiadnym prekvapením. Prečo? „Dlhodobu sledujem oveľa väčšiu úspešnosť žien v príprave. Až na niekoľko výnimiek to už majú v hlave upratané. Vedia, čo chcú v živote dosiahnuť. Sú psychicky odolnejšie a tomu zodpovedajú aj ich výsledky,“ hovorí veliteľ roty a dodáva: „Najmä mladí chlapci vo veku okolo 19 rokov k nám prichádzajú prakticky s nulovými životnými i pracovnými skúsenosťami. Ešte nemajú ujasnené svoje ďalšie smerovanie, a preto aj oveľa častejšie zlyhávajú.“

Kapitán Červeň pripomína, že sa učia nielen noví vojaci, ale aj veliteľia čiat, ktorí sú „vypožičaní“ z vojenských útvarov. Veď mnohí ešte len v tomto roku absolvovali kurz DKVŠ. Medzi nimi je aj jeho zástupca veliteľa roty poručík Filip Piroščák. Rodák z Humenného absolvoval košickú vysokú školu bezpečnostného manažérstva a vo februári dôstojnícky kurz pre absolven-

tov vysokých škôl v Martine. Vyradili ho ako poručíka 21. júla a nastúpil do svojho materského útvaru 21. mechanizovaného práporu Trebišov. Ani veľmi nestačil spoznať svoju čatu a začiatkom augusta bol naspäť v Martine. Pravda, teraz už v pozícii nie frekventanta, ale veliteľa. V auguste a septembri bol zástupcom veliteľa roty základného vojenského výcviku vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch. A od začiatku októbra si zopakoval túto pozíciu v Martine.

Na druhej strane barikády

Aká bola premena frekventanta kurzu, ktorý sa riadi radami inštruktorov, na veliteľa, ktorý im velí? „Spočiatku dosť ťažká. Dnes priznávam, že som sa toho trochu obával. Je to naozaj veľká zmena byť odrazu na druhej strane barikády. Učím sa dodnes od svojich bývalých inštruktorov, ktorí sú dnes mojimi podriadenými. Veľmi mi pomohli. Napríklad na Tureckom vrchu to bol nadrotmajster Miroslav Kušnir a nadrotmajster Ľuboš Podhorský a teraz v Martine veliaci poddôstojník roty nadrotmajster Ladislav Rechtorík a veliteľ roty kapitán Martin Červeň, ktorý má veľké pochopenie. Okrem iného aj preto, že je sám absolventom DKVŠ,“ hovorí poručík Piroščák, ktorý bol na Tureckom vrchu i v Sučanoch riadiacim záverečného 72-hodinového prežitia.

Jeho bývalý inštruktor nadrotmajster Ľuboš Podhorský priznáva, že poručík Piroščák bol začiatkom roka v jeho jednotke. Podľa neho sa už vtedy ukazoval v pozitívnom svetle, bol aktívny.

Spoločne prežili v auguste a septembri aj kurz vo VVP Turecký vrch a teraz v Martine. Už v pozícii inštruktora a jeho veliteľa. „Som spokojný. Ukazuje sa, že bude z neho dobrý dôstojník. Vidieť, že chce rásť. Je psychicky i fyzicky vyrovnaný,“ hovorí na jeho adresu nadrotmajster Podhorský. Podobný názor má aj veliteľ roty. „Musím povedať, že prerod nových veliteľov čiat je individuálny. Niektorým to ide ľahšie, iným ťažšie a pomalšie. Ale snažíme sa, aby napredovali oni, aj ich podriadení. Preto im prideliť šikovných skúsených inštruktov, ktorí im pomôžu. Poradia im najmä v prvých dvoch týždňoch kurzu, aby sa potom od tretieho týždňa mohli chytiť, pozerať sa na svoje účinkovanie vo veliacej pozícii v kurze ako na víťanú šancu rýchlo odborne i ľudsky vyrásť. Som rád, že väčšina mladých veliteľov to využijú,“ spokojne konštatuje kapitán Červeň.

Limity novej generácie

Nadrotmajster Ľuboš Podhorský začínal po skončení vojenskej strednej školy v Liptovskom Mikuláši v intendačných skladoch vo Vrútkach, pokračoval v Nitre vo výcvikovej základni logistiky ako výkonný poddôstojník. Nasledovala martinská základňa. Najskôr v sklade a od roku 2016 sa stal inštruktorm. Dva razy pôsobil po roku v misii UNFICYP na Cypre. A prečo sa stal inštruktorm? „Asi sa mi cnelo za výcvikom vojakov, lebo v Nitre sme mali aj ich prípravu. Neľutujem to, je to aktív-

nejšia, ale náročná práca. Začiatky sú vždy trochu ťažké. Bolo to tak aj u mňa. Mal som svoj vzor medzi inštruktormi. Bol to nadrotmajster Rechtorík a nadrotmajster Milan Mikuš, ktorý je dnes už v zálohe. Obaja mi veľmi pomohli a posunuli ma dopredu.“ A aký prístup sa mu osvedčuje? „Nechávam priestor pre frekventanta. Dám mu základnú informáciu a on ju rozvíja. Mení sa však postupne skladba a motivácia ľudí, ktorí sem prichádzajú. Badám, že veľa z nich má väčšie či menšie problémy s adaptáciou do vojenského prostredia. Paradoxne, najčastejšie ich majú buď mladí devätnásťroční, alebo starší. Niekedy aj po štyridsiatke. Vtedy je ťažšie odbúrať ich naučené stereotypy. Lebo nie nadarmo sa hovorí: Ohýbaj ma mamko, kým som Janko.“

A čo je podľa neho najdôležitejšie pri záverečnom 72-hodinovom prežití nových vojakov? „Aktívny prístup inštruktora napríklad pri budovaní prístrešku radami. Treba ich psychicky podporiť. Keď vidíte, že je mizerné počasie, mokro, dážď, vietor a vlhko zvyšujú nároky, vtedy treba ľudí povzbudiť. Oni vám to vrátia svojou snahou a plnením úloh,“ hovorí nadrotmajster Podhorský. Hovorí, že zo súčasného kurzu sa vo veľmi dobrom svetle ukazuje vojak Juraj Jaško a vojačka Zuzana Koyšová. Vojak Jaško bol výborný už v rámci streleckej prípravy. Inštruktorm konštatuje, že je aktívny pri zamestnaniach a pomáha kolegom, ktorým to až tak nejde.

Prečo armáda?

Počas základného výcviku veľmi dobré výsledky dosahovali vojaci Juraj Jaško a Zuzana Koyšová. Čo ich priviedlo do ozbrojených síl?

Vojak Juraj Jaško, 23-ročný rodák z Humenného, ktorý absolvoval v prešovskej univerzite fakultu športu, odpovedá: „Hľadal som také zamestnanie, ktoré má aj trochu adrenalínu. Mám technické lýceum, od malička som športoval, hrával som hokej. Pôsobil som aj v slovenskom výbere. Venujem sa airsoftu. Tak som spoznal aj zopár chlapcov, ktorí momentálne pôsobia v žilinskom 5. pluku špeciálneho určenia. A práve týmto smerom by som sa chcel vo svojej vojenskej kariére uberať. Viem, že to nebude jednoduché a ľahké, ale práve preto ma to láka. V odbornej príprave ma čaká po skončení základného výcviku prieskumnícka odbornosť. Už sa na to teším. Počas základného výcviku sme vytvorili dobrý kolektív, ktorý si vždy vedel navzájom pomôcť. Ale to považujem za prirodzené.“

Vojáčka Zuzana Koyšová, 26-ročná rodáčka z Trenčína, po skončení strednej zdravotníckej školy absolvovala na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre urgentnú zdravotnú starostlivosť. „Chcela som zažiť niečo nové, zaujímavé, čo by ma naplňovalo. Armáda a disciplína ma vždy priťahovali. Po skončení školy som robila v rýchlej zdravotnej službe v Trenčíne. Od známych som mala informácie o práci v armáde. Tak som sa rozhodla. Výcvik? Bol to spočiatku trochu šok, ale rýchlo som sa adaptovala. Baví ma aj prežitie. Behám po horách, chodievam bivakovať do horského prostredia. Takže to pre mňa nie je až také nové, neznáme. Samozrejme, teraz som v uniforme s výzbrojou a výstrojom, ale je to fajn. Zaujala ma aj taktika, strel'by. Som rada, že sme vytvorili počas výcviku veľmi dobrý kolektív. Mám svoj cieľ. V rámci ozbrojených síl by som chcela ísť k 52. výsadkovému práporu do Jamníka. Láka ma práca paramedika. Tam by som maximálne využila svoje praktické skúsenosti zo záchran-ky i vzdelanie zo strednej a vysokej školy.“

Ukážeme im smer

Popri starších skúsených inštruktoroch už niekoľko rokov pôsobí v tejto pozícii aj rotná Lucia Rodáková. Vo vojenskej uniforme je rodáčka zo Svidničky už 16 rokov. Pri svojich začiatkoch absolvovala základný výcvik ešte v martinských kasárňach na Podháji a prežitie na Bukovine pod Martinskými hoľami. Vtedy si vôbec nemyslela, že raz bude pri takomto zamestnaní v pozícii inštruktora. Veď roky plnila úlohy v 22. mechanizovanom prápore Michalovce. Od strelca až po zástupkyňu veliteľa družstva. Lucia však chcela zmenu. Urobila si kurz pre inštruktorov a rozhodla sa vyskúšať niečo nové. „Bolo to iné. V Michalovciach som mala v družstve väčšinou skúsených vojakov a nováčikovia sa veľmi rýchlo začlenili do kolektívu. Tu učím nových. V tom prvom kurze som sa postupne s vojakmi učila aj ja, čo na nich zaberá. Som rada, že mi skúsení inštruktori podali pomocnú ruku. Aj môj bývalý inštruktor rotmajster Ivan Voštiar. Teraz sme kolegovia. Všetko je vec vôle a vnútorného nastavenia vojakov. My im ukážeme smer, ale je už na nich, či sa tou cestou vyberú. Predovšetkým oni sami musia chcieť.“

S týmto názorom súhlasí aj veliaci poddôstojník rotý základného vojenského výcviku nadrotmajster Ladislav Rechtorík. Ešte v Liptovskom Mikuláši absolvoval vojenskú strednú školu. Začínal v delostreleckej brigáde Jelšava, pokračoval v delostreleckom útvere Brezno, potom v Martine vo výcviko-

vej základni mechanizovaného vojska. V terajšej funkcii je od roku 2019.

Požičaní veliteľa

Okrem iného pozoruje, že za tie roky sa postupne mení skladba vojakov prichádzajúcich do ozbrojených síl. „Je to nová generácia, ovládajúca informačné technológie. Doslova baží po nových informáciách. Učíme sa aj my s ňou pracovať. Ale ich fyzická pripravenosť je podľa mojich poznatkov horšia. A neraz aj ich psychická odolnosť. Nie vždy vedia, čo a prečo chcú. Vo väčšine prípadov nemajú skúsenosti z pobytu a pohybu v prírode. Ale chceme, aby napriek tomu základný výcvik zvládli. Snažíme sa vytvoriť všetky potrebné podmienky na to, aby uspeli.“

Veliteľ rotý základného vojenského výcviku kapitán Martin Červeň je spokojný, že aj tohtoročný, v poradí už štvrtý kurz ukázal progres v práci veliteľov čiat, ktorí sú zapožičaní z materských útvarov. Aj vďaka pomoci skúsených inštruktorov. Takých, ako sú nadrotmajstri Ľuboš Podhorský, Miroslav Kušnir, Miroslav Klužák, Martin Jenča, veliaci poddôstojník rotý nadrotmajster Ladislav Rechtorík, výkonný poddôstojník rotý rotmajster Marian Janák či inštruktorka rotná Lucia Rodáková. „Je to naša pomocná ruka podaná ich útvarom. Lebo sa do nich vrátia bohatší o množstvo praktických skúseností.“

Jozef Žiak • Foto: ZaVaMD

„Všetko je vec vôle a vnútorného nastavenia vojakov. My im ukážeme smer, ale je už na nich, či sa tou cestou vyberú.

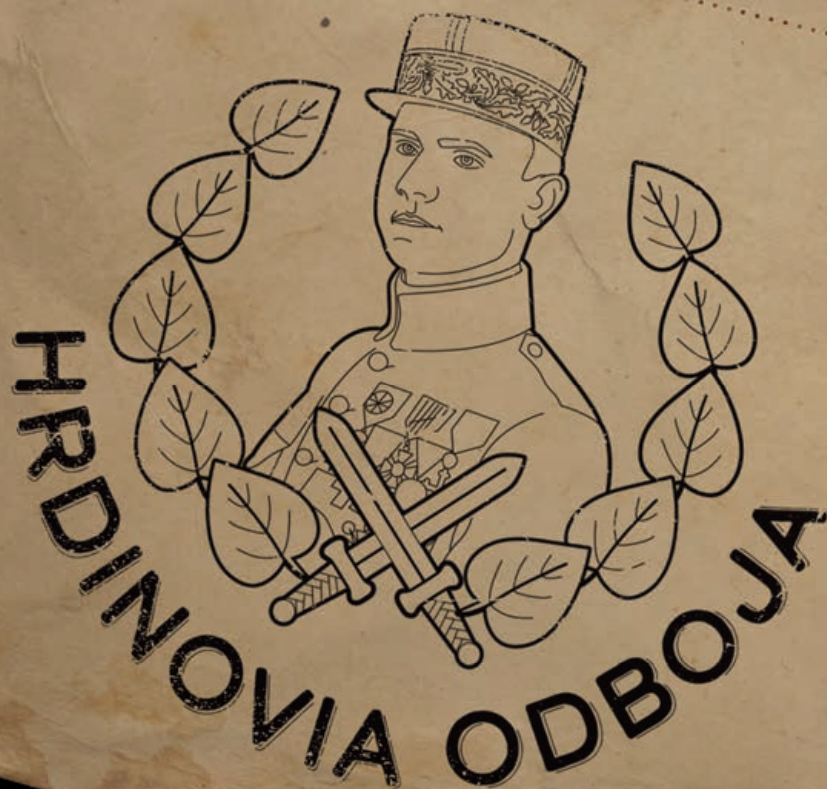
Predovšetkým oni sami musia chcieť.“

rotná Lucia Rodáková
inštruktorka základného vojenského výcviku

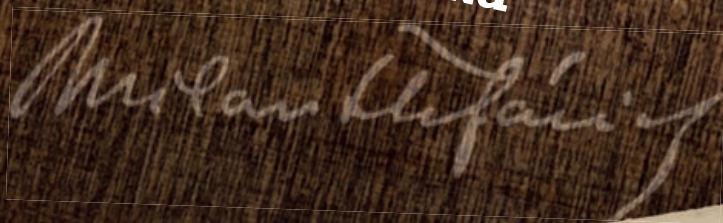

SÚŤAŽ

PRE STREDNÉ
ŠKOLY

Odkaz Milana
Rastislava Štefánika

HRDINOVIA ODBOJA

Napíš príbeh svojho predka
v protifašistickom odboji v rokoch
1939 - 1945, alebo významnej
osobnosti protifašistického odboja
z tvojho mesta, či regiónu a vyhraj:

1. miesto **300 eur**
2. miesto **200 eur**
3. miesto **100 eur**

Svoje práce v rozsahu najviac 3 000 znakov s medzerami zašlite na adresu
stefanik@mod.gov.sk do **31. 12. 2023**.

Deň vojnových veteránov

Jedenásteho novembra si celý svet pripomenul 105. výročie skončenia prvej svetovej vojny – Medzinárodný deň vojnových veteránov. Jeho symbolom je červený mak.

Medzinárodný deň vojnových veteránov si rezort obrany a široká verejnosť pripomenuli tradičným Behom na počesť vojnových veteránov, ktorý sa začal symbolicky o 11. hodine a 11. minúte – teda presne v čase, keď zaznela posledná salva pri podpise prímeria v roku 1918 vo francúzskom Compiègne.

Na štartovnú čiaru sa postavilo 200 bežcov vrátane vojakov v plnej poľnej, kadetov Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, reprezentantov Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica i príslušníkov Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO v SR.

Pieta v Kopčanoch

Pri príležitosti Medzinárodného dňa vojnových veteránov a 105. výročia ukončenia prvej svetovej vojny sa na vojnovom cintoríne v bratislavskej mestskej časti Petržalka – Kopčany uskutočnila pietna spomienka venovaná obetiam vojen. Vojnovým veteránom okrem prezidentky SR Zuzany Čaputovej a predsedu NR SR Petra Pellegriniho vzdali úctu aj vedúci predstavitelia rezortu obrany na čele s podpredsedom vlády a ministrom obrany Robertom Kaliňákom. „Hrdinom, ktorí v boji za ideály slobody a demokracie položili to najcennejšie, patrí večná sláva, časť a všetka naša úcta. Ich odkaz tu bude žiť naveky, nikdy im to nezabudneme,“ uviedol minister.

Ministerstvo obrany SR v súčasnosti eviduje 8 970 žijúcich vojnových veteránov, účastníkov druhej svetovej vojny a novodobých vojnových veteránov. Od roku 2004 rezort obrany priznal postavenie vojnového veterána dovedna 10 542 osobám.

Ruža pre veteránov v Bystrici

Pri príležitosti Medzinárodného dňa vojnových veteránov sa štátny tajomník Igor Melicher 10. novembra zúčastnil na pietnej spomienke v sieni Pamätníka SNP v Banskej Bystrici, kde vzdal úctu všetkým účastníkom Slovenského národného povstania, ako aj všetkým vojnovým veteránom. V rámci pietneho aktu pri Lavičke vojnových veteránov v areáli Múzea SNP s účastníkom národného odboja Vladimírom Strmeňom vysadili ružu. Štátny tajomník využil návštevu aj na prehliadku novootvoreného depozitára múzea, ako aj na rokovanie s riaditeľom Múzea SNP Marianom Uhrinom.

Deň predtým si štátny tajomník Igor Melicher nadvädzajúci sviatok veteránov pripomenul s veľvyslancom Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska Nigelom Bakerom a ďalšími pri Pamätníku príslušníkov západného odboja na Šafárikovom námestí v Bratislave.

Deň červených makov v Trenčíne

Pri príležitosti 105. výročia ukončenia prvej svetovej vojny a Dňa vojnových veteránov si 10. novembra zástupca veliteľa Pozemných síl OS SR brigádnym generálom Ivan Balog, veliteľ Síl pre špeciálne operácie OS SR brigádnym generálom Jaroslav Krám s ďalšími predstaviteľmi posádky Trenčín uctili obeť vojen. Pietna spomienka sa uskutočnila na vojnovom cintoríne v Trenčíne – Kubrej, ktorý bol obnovený z iniciatívy Klubu generálov SR pod vedením dnes už nebohého generálporučíka v. v. Pavla Honzeka. Pripomenul ho aj prezident klubu generálporučík v. v. Peter Vojtek.

Foto: Ivan Kelement, pplk. v zál. Peter Sobek, AČR, OS SR

Španielska premiéra na Slovensku

V Centre výcviku Lešť vyvrcholila takmer týždeň trvajúca taktická fáza cvičenia, počas ktorej španielski a slovenskí vojaci spolu s vojakmi Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku preverovali kompatibilitu operačných postupov pri vedení bojovej činnosti. Na cvičení sa zúčastnilo takmer 1 000 vojakov s bojovou technikou a jeho záverečnou fázou bol presun španielskych vojakov späť do vlasti. Táto časť zároveň preverila pripravenosť slovenských vojakov v poskytovaní podpory hostiteľskej krajiny pri presunoch spojeneckých vojsk na našom území.

Po zemi, vzduchom i po mori

Námetom cvičenia bol strategický presun vyčlenenej španielskej jednotky z Pyrenejského polostrova pozemnou, morskou i vzdušnou prepravou na Slovensko. Cieľom bolo demonštrovanie schopnosti a spôsobilosti zasadiť španielske zoskupenie brigádneho typu a preverenie interoperability s ostatnými aliančnými partnermi. Najmä s Mnoho-

národnou bojovou skupinou NATO na Slovensku (MN BG SVK) a slovenskými ozbrojenými silami. Svojím spôsobom bolo prípravou na prijatie španielskych jednotiek pri rozšírení MN BG SVK a prevzatí vedúcej úlohy Španielskom na jar budúceho roka.

Na cvičení sa zúčastnilo takmer 500 španielskych vojakov s technikou, príslušníci Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku a príslušníci OS SR. Slovenský príspevok predstavovala 2. mechanizovaná rota martinského 11. mechanizovaného práporu pod velením kapitána Jána Drevenáka. Do cvičenia sa aktívne zapojil štáb mnohonárodného práporu, nemecká tanková rota s Leopardmi 2A6 i česká mechanizovaná rota s vozidlami BVP-2. Vojaci členských štátov NATO si precvičili a zladili postupy pri obrane územia Aliancie.

Veliteľ martinskej rotы vníma cvičenie ako veľkú príležitosť. „Každý výcvik so zahraničným partnerom z NATO človeka i jednotku posunie ďalej. Získajú potrebné skúsenosti, nové podnety. Overujeme si aj v takejto situácii naše

Druhá fáza medzinárodného vojenského cvičenia Strong Cohesion vyvrcholila 13. novembra v Centre výcviku Lešť. Za účasti podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka, náčelníka štábu obrany Španielska admirála Teodora Lópeza Calderóna, českého náčelníka generálneho štábu generálporučíka Karla Řehku a náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka ukázali vojaci svoju pripravenosť brániť Slovensko.

„Každý výcvik so zahraničným partnerom z NATO človeka i jednotku posunie ďalej. Získajú potrebné skúsenosti, nové podnety. Overujeme si aj v takejto situácii naše štandardné operačné postupy. V prípade potreby ich vieme upraviť podľa aktuálnej situácie. Porovnávame sa so zahraničným partnerom z pohľadu vycvičenosti. Zisťujeme, v čom sú naše silné a slabé stránky, v čom jeho.“

kapitán Ján Drevenák
veliteľ 2. mechanizovanej rotý 11. mechanizovaného práporu Martin

Admirálska návšteva

V dňoch 12. – 15. novembra navštívil Slovensko náčelník štábu obrany Španielska admirál Teodoro López Calderón.

V prvý deň svojej návštevy admirál zavítal do Centra výcviku Lešť, kde vrcholila druhá fáza medzinárodného vojenského cvičenia Strong Cohesion (Deployex 23). V spoločnosti pod-

predsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka, náčelníka Generálneho štábu Armády Českej republiky generálporučíka Karla Řehku a náčelníka generálneho štábu slovenských ozbrojených síl generála Daniela Zmeka sledoval spoločný výcvik vojakov zo Španielska, Slovenska a Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO.

Na cvičení sa zúčastnilo viac než päťsto španielskych vojakov s technikou, českí príslušníci MN BG SVK a slovenská 2. mechanizovaná rota martinského 11. mechanizovaného práporu, dovedna takmer tisíc cvičiacich. Španielski a slovenskí vojaci precvičovali a zladžovali postupy pri obrane územia Aliancie. Cieľom cvičenia bolo tiež preveriť pripravenosť členských štátov Aliancie na zabezpečenie jednotiek počas ich presunov v rámci krajín NATO.

Na pôde Ministerstva obrany SR v Bratislave prijal admirála Calderóna náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. Oba vyjadrili spokojnosť s priebehom medzinárodného cvičenia a potvrdili presvedčenie, že spojenci budú pokračovať v posilňovaní a zvyšovaní pripravenosti už existujúcich mnohonárodných bojových zoskupení pôsobiacich v rámci východného krídla NATO.

štandardné operačné postupy. V prípade potreby ich vieme upraviť podľa aktuálnej situácie. Porovnávame sa so zahraničným partnerom z pohľadu vycvičenosti. Zisťujeme, v čom sú naše silné a slabé stránky, v čom jeho.“

Nové guľomety sa osvedčili

Je to podľa neho vzájomné učenie, preverenie jazykových zručností vojakov v rámci roty. Každá medzinárodná spolupráca je, samozrejme, aj o flexibilitu. Spolupráca so španielskymi vojakmi a partnermi z mnohonárodného práporu je veľmi dobrá a prospešná pre všetkých. Na všetkých stranách cítiť ochotu a partnerstvo, snahu vzájomne plniť úlohy cvičenia. Vojaci martinskej roty využili cvičenie aj na preverenie spôsobilostí nových belgických ľahkých guľometov FN Minimi 5,56 mm v poľných podmienkach. Veliteľ i vojaci sú s nimi spokojní. Sú spoľahlivé, moderné a znamenajú konečne prechod od zastaraného guľometu UGL vzor 59. Kapitán Drevenák zdôrazňuje, že práve zavá-

dzaním novej techniky a výzbroje môžeme lepšie motivovať mladých ľudí na vstup do ozbrojených síl. Navyše znamená prechod na unifikovaný NATO kaliber.

Potvrdzujú to aj samotní guľometníci. Slobodník Matúš Bízik, ktorý je dva roky v ozbrojených silách, priznáva: „Dnes to boli moje prvé streľby z guľometu. Bol som rád, že som dostal novú zbraň. Moje predstavy sa splnili. Guľomet fungoval perfektne. Jediným problémom bolo, že sme nemali k dispozícii veľa munície. Uvítal by som jej viac. Zbraň je oproti UGL kratšia, o niečo ľahšia. Má menší kaliber, munícia sa rýchlejšie míňa, ale zasa nemá taký účinok na dlhšiu vzdialenosť.“ Jeho kolega, tiež rodák z Kysúc, vojak Michal Mičian pripomína, že na každú novú zbraň si treba zvyknúť. Podľa neho je guľomet presný a spoľahlivý. Neza-sekáva sa, ako často zažíval pri UGL.

Veliaci poddôstojníci roty nadrotmajster Roman Zajackowski zdôrazňuje, že jednou z hlavných úloh pre jednotku na cvičení bolo zladíť sa, zopakovať si spoločné postupy.

Zároveň získať potrebné praktické skúsenosti pri výcviku so spojencami, aj zdokonaľiť jazykové zdatnosti. A aká bola realita? „Rota plnila úlohy v náročnom teréne výcvikového priestoru. Je to dobré aj pre výcvik vodičov, lebo práve v tejto pozícii sa veľmi rýchlo menia a treba, aby mali potrebné skúsenosti a zručnosti. Ale to isté platí aj v prípade strelcov – operátorov, veliteľov družstiev a ich zástupcov. Nové guľomety sa osvedčili. Ich strelcov oslovuje aj to, že sa im zvýšila hodnosť na slobodníka,“ pripomína veliaci poddôstojník.

Začínal ako vojak

Veliteľ roty vie, že v najťažších fázach cvičenia sa vždy môže plne spoľahnúť na svoje „ľahné kone.“ Podľa neho sú to predovšetkým poddôstojníci. „Moja dôvera voči nim je veľká. Spolieham sa na ich odborné zručnosti, skúsenosti. Sú to ľudia, ktorí majú prirodzenú autoritu, majú najbližšie k vojakom. Takí, ako je výkonný poddôstojník roty rot-

majster Peter Pikálek, technik roty rotný Peter Štefanides a najmä veliaci poddôstojník roty nadrotmajster Roman Zajaczkowski. To sú moje pravé a ľavé ruky,“ hovorí kapitán Drevenák. Vie, o čom hovorí. Veď ešte pred pár rokmi pôsobil absolvent žilinskej univerzity ako vojak, neskôr poddôstojník. V roku 2017 absolvoval kurz DKVŠ, získal hodnosť poručíka a stal sa veliteľom čaty. Od júla tohto roku velí rote. Veľmi dobre teda vie, ako sa správať k vojakom. Vie sa vžiť do ich pocitov, očakávaní. „Snažím sa citlivo pristupovať k vojakom. Doslova na lekárnických váhach vážiť kedy a koľko zatlačiť na pílu, kedy zasa ubrať. Lebo nedá sa len neustále tlačiť,“ konštatuje.

Na záver cvičenia pri slávnostnom nástupe z jeho jednotky ocenili veliteľku 1. čaty a zároveň zástupkyňu veliteľa roty nadporučíčku Veroniku Veselovskú a veliaceho poddôstojníka nadrotmajstra Romana Zajaczkovského.

Jozef Žiak

Foto: 57. sam. oddiel, Ivan Kelement, autor

Armáda mi dala viac ako vzala

Veliteľka trenčianskeho 4. pluku logistiky Brigády spoločnej podpory Ozbrojených síl SR plukovníčka Tatiana Nagyová patrí medzi stále rastúcu skupinu žien vo vysokých vojenských hodnostiach a veliacich pozíciách. Veď súčasťou pluku sú 405. opravárenský prápor Martin, 41. zásobovacia základňa Nemšová, 42. zásobovacia základňa Martin, 43. zásobovacia základňa Zemianske Kostolany a 53. prápor poľných služieb Hlohovec.

Ako ste sa dostali do ozbrojených síl? Čo, alebo kto vás presvedčil, inšpiroval? Najväčšou inšpiráciou a vzorom bol môj otec, profesionálny vojak – ženista. Od malička som túžila byť vojačkou. Už po skončení základnej školy som chcela pokračovať v štúdiu na vojenskej škole, ale na vojenské gymnázia a stredné vojenské školy dievčatá neprijímali. Jedinou možnosťou bolo ísť po maturite na práporčickú školu do Nového Mesta nad Váhom a potom pokračovať v štúdiu na Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši. Situácia sa našťastie zmenila a patrila som medzi prvé štyri dievčatá, ktoré prijali do akadémie z civilu hneď po maturite, kde sme počas prvého ročníka absolvovali aj základnú vojenskú službu. Otec veľmi nechcel, aby som išla v jeho stopách. Vedel, že ako žena to budem mať oveľa ťažšie, ako to mal on. Bol však rovnako ako moja mama rodič, ktorý nechá svoje dieťa, aby sa rozhodlo samo, akou cestou sa v živote vyberie.

Aký odbor, smer ste sa rozhodli študovať v Akadémii ozbrojených síl Liptovský Mikuláš a prečo?

Mojím snom bolo aj odborne ísť po stopách svojho otca. Na určité odbory však dievčatá neprijímali, takže som nemohla študovať ženijnú prípravu. Rozhodla som sa pre vojenskú chémiu, lebo z nej som aj maturovala. Ani na tento odbor však dievčatá neprijímali. Nakoniec som si vybrala ekonomiku armády, odbor zabezpečenie pohonnými hmotami a mazivami. Štúdium mi otvorilo široké hranice možností a smerovania môjho pôsobenia v logistike ozbrojených síl.

V tom čase na vojenskej vysokej škole veľa dievčat neštudovalo. Ako ste sa cítili v prevažne chlapeckom prostredí? Ako ryba vo vode. Od malička som inklinovala skôr k prevažne chlapčenským športom – futbal, hokej a neskôr karate, takže som svoj čas trávila v kolektívoch, kde bolo viac chlapcov než dievčat. Preto nebolo pre mňa nič nové, výnimočné, ani ťažké ocitnúť sa v prevažne chlapeckom prostredí. Veď podobne to mám aj doma.

Aký bol váš prvý vojenský útvar, prvé stretnutie s vojenskou realitou?

Počas štúdia som získala z veľkej časti len teoretické vedomosti. Veľmi mi pomohla stáž vo vojenskom útvere, ale bola príliš krátka. Prax už bola úplne iná. Nastúpila som v hodnosti podporučíčky do Základne raketového vojska a delostrelectva Martin do funkcie náčelníka služby PHM, kde som už mala aj podriadených. Okrem riadenia ľudí bolo potrebné plánovať, organizovať, efektívne hospodáriť, vyhodnocovať. Riešiť rôzne vzniknuté situácie a problémy, ktoré prináša život. Rozhodnúť sa vždy rýchlo a správne, pri technickom vybavení tej doby – bez počítačov, mobilov, e-mailov a internetu. Len s písacím strojom, kalkulačkou, klasickou poštovou službou, volaním cez telefónnu centrálu a spojovateľky. V tom prevažne mužskom prostredí bolo potrebné presadiť sa a dokázať, že aj žena môže plniť úlohy rovnako kvalitne a zodpovedne alebo aj lepšie ako niektorí muži. Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť, že mnoho mužov bolo presvedčených, že vojenské povolanie nie je pre ženy. Aj mne sa niektorí muži snažili dokázať, že na to nemám. Z neúspechu sa vysmievali a poukazovali naň, naopak, úspechu nevenovali veľkú pozornosť alebo sa snažili prisvojiť si zásluhy. To ma však neodradilo, ale naopak – povzbudzovalo.

Ako pokračovala vaša profesionálna dráha v ozbrojených silách?

Po prvej materskej dovolenke som sa vrátila k raketákom v Martine do funkcie dôstojník výzbrojnej služby a neskôr opäť ako náčelník služby PHM, rovnako ako aj po druhej materskej dovolenke. V Trenčíne som prešla rôznymi hodnosťami a logistickými funkciami na vojenskej správe budov, veliteľstve logistiky, spoločnom centre materiálového manažmentu a úrade logistického zabezpečenia. Funkcie súviseli so zabezpečením vojsk rôznym materiálom, technikou a službami. Popri ich výkone som absolvovala odborné a jazykové kurzy, kvalifikačné

štúdium. Povýšením do hodnosti podplukovníčky som bola ustanovená do funkcie veliteľky zásobovacej základne v Nemšovej, kde som velila tri roky. Vrátila som sa do Trenčína a takmer rok zastávala pozíciu náčelníčky štábu 4. pluku logistiky. Prvého apríla 2023 ma povýšili do hodnosti plukovníčky a ustanovili do funkcie veliteľky 4. pluku logistiky.

Práve na vojenskej škole ste sa zoznámili so svojím budúcim manželom...

Padli sme si do oka a začali sme spolu chodiť už v prvom ročníku vojenskej akadémie. Chodili sme spolu deväť mesiacov a na začiatku druhého ročníka sme sa vzali. Manželia sme 29 rokov. Po skončení bakalárskeho štúdia sme obaja nastúpili do vojenských útvarov v posádke Martin. Po narodení syna sme nastúpili na externé inžinierske štúdium, manžel popri zamestnaní, ja popri materskej dovolenke. Dva roky sme cestovali medzi Martinom a Liptovským Mikulášom. Výhodou bolo, že moji rodičia bývali v Liptovskom Mikuláši, takže počas štúdia a skúškového obdobia sme bývali u nich. Mama si vzala dovolenku alebo neplatené voľno a kým sme boli s manželom v škole, starala sa o nášho syna. V Martine sme pôsobili aj po narodení ďalších dvoch synov – dvojčiat. Najhoršie bolo obdobie, keď manžela premiestnili do Trenčína a chodil na týždňovky. Musela som sklbiť prácu so starostlivosťou o tri malé deti a domácnosť. Nakoniec sa mi podarilo nastúpiť do útvaru v Trenčíne a presťahovať sa. Celkovo sme sa sťahovali 4-krát. Vďaka sťahovaniu a cestovaniu sa dokázali naši synovia vyrovnávať so zmenami prostredia a prispôbiť sa novému kolektívu vždy pomerne rýchlo a bez väčších problémov. Išli sme vždy tam, kde nás ozbrojené sily potrebovali.

Máte troch synov. Vybral sa niektorý vojenskou cestou, alebo sa rozhodli inak?

Najstarší syn je už vyštudovaný inžinier v oblasti informačných technológií a dva roky pracuje v IT firme v Brne. Jeden z mladších synov študuje odbor Krízový manažment na Fakulte bezpečnostného inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline a druhý študuje odbor Potravinová technológia v gastronómii na Potravinárskej fakulte Poľnohospodárskej univerzity v Nitre. Obaja sú v treťom, bakalárskom ročníku a po jeho skončení chcú pokračovať v inžinierskom štúdiu. Ani jeden zo synov si nevybral vojenskú kariéru. Možno aj preto, že videli a poznali strasti a problémy vojenského života. Je pravda, že ich študijné

„Vojenský život mi dal oveľa viac, ako mi vzal. Vďaka nemu som stretla svojho skvelého manžela. Ale aj mnoho zaujímavých ľudí. Získala som veľa kamarátov a doslova priateľov na celý život. Naučila som sa rozoznávať, čo je dôležité a čo nie.“

odborníci majú uplatnenie v civilnej, aj v ozbrojených a bezpečnostných zložkách, takže uvidíme.

Predstavovali ste si pri ukončení vysokej školy, že raz dosiahnete hodnosť plukovníčky?

Nakoľko už pri ukončení školy som bola vydatá a chcela som mať deti, vedela som, že sklbiť kariéru a rodinu, nebude jednoduché. Podľa vtedy platného zákona sa do výsluhy v hodnosti nezapočítavala celá doba materskej dovolenky tak, ako je to dnes. Naozaj som vtedy nepredpokladala, že dosiahnem hodnosť plukovníčky. Snažila som sa žiť prítomnosťou a pracovať čo najlepšie. Môj otec ukončil kariéru v hodnosti plukovníka. Mojm tajným snom bolo dosiahnuť aspoň hodnosť majora. Preto hodnosť podplukovníč-

ky a plukovníčky vnímam ako vysoké ocenenie mojej práce.

Vo veliteľských pozíciách velíte prevažne mužskému kolektívu. Ako sa za roky pôsobenia v OS SR menil vzťah mužov k ženám – a najmä ženám, ktoré im velia?

Z môjho pohľadu a z vlastných skúseností mám pocit, že postoj mužov vojakov k ženám vojačkam sa rapídne zmenil oproti minulosti. Určite je to aj tým, že v súčasnosti je v ozbrojených silách oveľa viac vojačiek, ako keď som začínala. Vo svojich posledných veliteľských pozíciách som sa stretla s mužmi, ktorí mali osobný problém s tým, že im velí žena. Nebolo ich síce veľa, ale našli sa aj takí. Vždy sa našiel spôsob, ako problém vyriešiť. Rešpekt sa nedá vynútiť ani nariadiť, musíte si ho získať. Na každého platí niečo iné a vy musíte vycítiť a zistiť, čo to je. Všetko je o vzájomnej komunikácii a správaní sa jeden k druhému.

Ak by ste boli dnes znova po maturite, rozhodli by ste sa opäť pre armádu?

Nikdy som nerozmýšľala, že by som v živote robila niečo iné. Možno pri inej výchove, v inej rodine, ale osud to zariadil tak, že som sa rozhodla pre armádu. Vojenský život mi dal oveľa viac, ako mi vzal. Vďaka nemu som stretla svojho skvelého manžela. Ale aj mnoho zaujímavých ľudí. Získala som veľa kamarátov a doslova priateľov na celý život. Naučila som sa rozoznávať, čo je dôležité a čo nie. Určite boli situácie, keď som mala chuť odísť, ale ďalšie ráno som už mala na vec iný pohľad. V tomto povolání sa stále niečo deje. Veľmi ma to baví a nič by som nechcela zmeniť. Ak máte v pracovnom živote i v súkromnom živote okolo seba takých skvelých ľudí a milujúcu rodinu, ako mám ja, potom zvládnete všetko.

Jozef Žiak • Foto: 4. plog

TÉMA

Nrtm. Peter Poláček a rtm. Dušan Šimko pri jednom z monitorovacích rozhovorov v centre Sarajeva

Bosna a Hercegovina: Vízia uzdravenia

„Tunajší obyvatelia vnímajú vojská EUFOR na území Bosny a Hercegoviny veľmi ústretovo, lebo tí starší si pamätajú, čo pre krajinu znamenala občianska vojna, a tí mladší vidia nádej v Európskej únii, takže nestretol som sa s jediným prípadom výhrad proti Slovákom, alebo vojakom z iných armád operácie EUFOR Althea,“ konštatoval veliteľ slovenského kontingentu podplukovník Ľubomír Mizerák.

Porada medzinárodného Koordinačného centra LOT pod velením pplk. Ľ. Mizeráka

O d občianskej vojny uplynuli pomaly už tri desaťročia, takže ak si položíme otázku, prečo sú v Bosne a Hercegovine vojaci medzinárodných síl ešte stále potrební, môžeme začať porovnaním. V období rokov 1996 až 2004 ich tu v rámci stabilizačných síl NATO (SFOR) slúžilo až 35-tisíc. Bez medzinárodných síl Aliancie by tamjšie krvavé boje trvali oveľa dlhšie. Je zároveň všeobecne známe, že často oveľa zložitejšie ako zastaviť či prerušiť vojnu býva udržať nasledujúci mier. Preto v roku 2004 vznikla transformáciou SFOR operácia Európskej únie EUFOR Althea. Jej mandát je naviazaný na mandát Bezpečnostnej rady OSN. V súčasnosti v nej slúži viac ako 600 vojakov z dvadsiatky krajín a názov má symbolický. Althea je meno starogréckej bohyně uzdravenia.

Uniformy deviatich armád

„Ľudia si vážia, že jednotky EUFOR veľkou mierou prispievajú k stabilite krajiny a o to zodpovednejšia je naša práca. Dôležité je, aby sme neurobili žiadnu chybu a neohrozili rokmi nadobudnutú dôveru,“ pokračuje pplk. Ľ. Mizerák, ktorý okrem toho, že je veliteľom 52-členného slovenského kontingentu, zastáva aj pozíciu náčelníka Koordinačného centra pre styčné a pozorovacie tímy (LOT). „Týchto 19 LOT-ov sa skladá zo 160 príslušníkov deviatich armád a sú dislokované po celej krajine. Ich úlohou je najmä monitorovanie bezpečnostnej situácie,“ konštatuje slovenský veliteľ, ku ktorému sa na rannú poradu na sarajevskej základni

Butmir schádzajú dôstojníci z Rakúska, Švajčiarska, Poľska, Rumunska, Nemecka, Turecka, Slovinska a Talianska. Mimochodom, slovenskí vojaci pôsobia v LOT-och od roku 2011, dovtedy v Sarajeve od roku 2004 pôsobili prevažne v strážnych jednotkách. Vedúcou krajinou koordinačného centra sme od 1. septembra 2012.

„Bezpečnostnú situáciu LOT-tímy monitorujú najmä formou komunikácie s predstaviteľmi samospráv či štátnej správy, riaditeľmi škôl a ďalšími občanmi. S cieľom získať informácie o prípadných zdrojoch konfliktov či nepokojov. Potom informácie sumarizujeme a postupujeme na veliteľstvo EUFOR Althea.“

Pravdaže, aj samotný pohyb vojakov vo verejnom priestore symbolizuje prítomnosť vojsk EUFOR v krajine a pôsobí stabilizujúco. Okrem LOT-tímov má veliteľ EUFOR Althea rakúsky generálmajor Helmut Habermayer v Bosne a Hercegovine mnohonárodný prapór. Plus ďalšie záložné jednotky rýchleho nasadenia sú na rotačnom princípe pripravené na území krajín, ktoré na operácii participujú. Vlni na jar takto povolali do Bosny aj jednotku Ozbrojených síl SR. Pretože sily, ktoré majú záujem na destabi-

Pplk. Ľubomír Mizerák

ETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA >

Čo vám nasadenie v misiách berie, čo dáva a čo si želáte pod vianočný stromček?

nrtm. Juraj Hladký

(predtým bol dvakrát na Cypre)

štábný poddôstojník:

Ľudia si po prvej misii povedia, že to už viac nie je pre nich, alebo naopak, v misiách sa nájdu. Patrím k tým druhým. Oceňujem super zabezpečenie, ktoré je lepšie ako doma, takže sa môžete sústrediť na službu, ktorá tu má zmysel. Predtým som bol na Vianoce v službe, a aj to je tá strata. Teraz budem tiež. S rodinou spolu budeme na Silvestra – to je môj najväčší darček.

rtm. Martin Hric

(predtým Afganistan)

starší pomocník logistiky:

Veľa som čítal o bývalej Juho-slávii, aj o tunajších občianskych vojnách. Chcel som sa tohto priestoru dotknúť, čo sa mi v čase osobného voľna aj celkom darí. No vidieť, do akých problémov sa môže dostať aj kedysi prosperujúca krajina, želim si, aby Slovensko ostalo stabilné, pokojné a bezpečné. A zdravie pre rodinu, kolegov.

por. Eva Brnčíková

starší dôstojník logistiky:

Nasadenie v prvej misii mi berie čas s rodinou, ale dáva mi neoceniteľné skúsenosti z medzinárodného prostredia pokiaľ ide o obstarávanie, účtovníctvo či komunikáciu. Mám na starosti zabezpečenie celého nášho 52-členného kontingentu a snažím sa ne-sklamať dôveru. Pod stromček za mnou pricestuje manžel, budem mať chvíľu voľno a na to sa teším najviac.

Timočnica Selma Hasanović a naši vojaci v Základnej škole Osmana Nakaša

lizácii západného Balkánu, nerezignovali. Snažia sa pôsobiť najmä cez niektoré skupiny, ktoré sú v protipostavení s integračnými ambíciami väčšiny obyvateľov vstúpiť do Európskej únie, v čom vidia o. i. aspoň čiastočnú záruku ekonomického oživenia.

Stari a Novi Grad

„Za skúšku správnosti vzťahu domácich obyvateľov k vojakom EUFOR môžem spomenúť situáciu, keď sme dostali defekt a s ponukou na pomoc sa pri nás zastavovalo jedno auto za druhým,“ spomenie major Ľuboš Januška, veliteľ LOT-domu Novo Sarajevo. LOT-dom sídli v rodinnom dome v jednej zo štvrtí hlavného mesta. Dvojčlenné tímy spoločne s timočníkmi vyrážajú denne plniť služobné úlohy. „Musíme byť disciplinovaní a slušní, inak by sa situácia mohla otočiť proti nám. A ich ústretovosť a ľudskosť oplácať rovnakou mincou. Nie je to tak dávno, keď sme zbadali vedľa cesty auto na streche. Okamžite sme zabrzдили a ponúkli pomocnú ruku. Hoci napokon situácia nebola až taká tragická, ako na prvý pohľad vyzerala,“ dodal.

Od Daytonskej mierovej konferencie v roku 1995 sa krajina skladá z troch častí: Federácia Bosna a Hercegovina (obyvatelia sú najmä etnickí moslimovia, čiže Bosniaci a katolícki Chorváti), Republika Srbská (väčšinové obyvateľstvo

sú etnickí pravoslávni Srbi) a dištrikt Brčko. LOT Novo Sarajevo má vo svojej operačnej pôsobnosti územie na oboch stranách vnútornej hranice dvoch hlavných súčastí krajiny.

„Dnes ideme za starostom municipality Istočni Stari Grad,“ avizuje major Ľuboš Januška, ktorý sa niekedy zúčastňuje aj na stretnutiach s miestnymi predstaviteľmi.

Čat. M. Marinkovič a por. Š. Krivjacky na prednáške o protimínovej bezpečnosti.

< ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANK

Čo vám nasadenie v misiách berie, čo dáva a čo si želáte pod vianočný stromček?

mjr. Ľuboš Januška

(Kosovo, Cyprus, Afganistan, dvakrát Bosna)
veliteľ LOT:

Na veliteľstve pozemných síl pôsobím ako náčelník oddelenia medzinárodného krízového manažmentu a misie považujem za absolútnu súčasť vojenského života.

Napokon – môj otec bol v jednej a brat v siedmich. Treba však mať šťastie na rodinné zázemie, lebo rodina odlúčením trpí. O to viac, že máme dvoch školákov a jedného predškolačka. Ale mám skvelú manželku a práve rodina je môj najkrajší celoživotný darček.

nrtm. Peter Poláček

(Kosovo, Golanské výšiny, Afganistan, Cyprus)
člen tímu LOT:

Mám oveľa väčší rozhľad, myslím globálnejšie, lepšie hovorím po anglicky, misie mi dali iný pohľad na náboženstvá, ale zobrali mi rodinu. Teším sa na dcéru, príde sem za mnou, len aby bola zdravá.

mjr. Stanislav Andrejko

(3×Afganistan)
vedúci oddelenia návštev medzinárodného veliteľstva Althea:

Keď som v Kábuľe nastupoval do lietadla ako posledný slovenský vojak v operácii Resolute Support, nečakal som, že raz budem v Sarajeve zabezpečovať návštevy ministrov obrany z Maďarska, Dánska, Nemecka či Španielska. Nuž – a práve táto variabilita ma baví. A keďže po rozvoze mi nezostal byt, ale hypotéka, dôležité je aj slúžne. O to viac, že som si vo vyprahnutom Afganistane vysníval, ako si raz postavím chatu v našom šťavnatom zemľinskom lese.

Mjr. L. Januška a npor. F. Bajza s miestnym tlmočníkom K. Elsanjim na miestach, skadiaľ bolo ostreľované Sarajevo

Istočni Stari Grad (Východné Staré mesto) je okrajová časť 460-tisícového Sarajeva – hlavného mesta, v ktorom žije 80 % Bosniakov, 10 % Srbov a 5 % Chorvátov. A hoci je Sarajevo aj hlavné mesto spomenutej bosniacko-chorvátskej federácie, Istočni Stari Grad, roztriahnutá horská dvojtisícová enkláva zložená z roztrúsených domov vysoko nad mestom, leží v Republike Srbskej. „Čo sa týka usporiadania krajiny, nič jednoduché v tejto krajine nehľadajte,“ usmeje sa cestou po strmých serpentínach Januškov zástupca nadporučík František Bajza. Po vystúpení auta si už v Starom Grade pred vchodom do úradnej budovy podáva ruku s náčelníkom tamtojšej polície. Na radnici na prvom poschodí ich oboch čaká starosta Bojo Gasanović, aby hovorili o situácii v druhej najmenej sarajevskej štvrti.

Veliteľ LOT-tímu poručík Štefan Krivjanský spolu s čatárom Marekom Marinkovičom majú v tom čase pred sebou dôležitú úlohu v širšom centre mesta. V bosniackej štvrti Novi Grad. V základnej škole Osmana Nakaša pripravujú pre tamojších štvrtákov prednášku o minovej bezpečnosti. „V celej Bosne je okolo 20-tisíc minových polí. Školy sú veľmi vďačné, keď žiakom toto nebezpečenstvo vysvetlíme aj prostredníctvom názorných ukážok rôznych mín či nevybuchnutej munície, aby si deti dávali väčší pozor,“ konštatuje čat. Marinkovič. „Ide o veľmi vhodný príklad dlhodobej vojensko-civilnej spolupráce, ktorá má odozvu v spoločnosti aj v médiách,“ doplní por. Krivjanský. Sprewádza ich tlmočníčka Selma Hasanović, ktorá sa pozorne počúvajúcim deťom prihovára v ich rodnom jazyku.

Mestské štvrte Stari Grad a Novi Grad spája ich príslušnosť k hlavnému mestu. Neďaleko administratívnej bu-

dovy v Starom Grade je vztýčený pravoslávny mramorový kríž na počesť srbských bojovníkov, ktorí zahynuli v občianskej vojne v rokoch 1992 – 1993 proti svojim spoluobčanom Bosniakom a Chorvátom. A naopak, v Novom Grade sú pamätné tabule tých, ktorí bojovali proti tunajším Srbom. Občianskou vojnou zranená boľavá minulosť sa tu pripomína aj takto. A aj preto je v krajine dôležitá uzdravujúca operácia Althea.

„Je tu málo pracovných príležitostí a podstatná časť mladých ľudí plánuje vystahovať sa do krajín Európskej únie. Ak nás môže niečo zachrániť a aspoň do značnej miery zjednotiť, tak je to práve členstvo v EÚ,“ hovorí s nádejou mladá tlmočníčka Selma Hasanović, vyštudovaná strojná inžinierka, ktorá ovláda štyri jazyky. Nie, nehovorí o viacerých politických klanoch, ktorým viac vyhovuje perspektíva izolácie, neanalyzuje ani to, prečo sa EÚ smerom k Bosne a Hercegovine vo vzťahu k hybridným hrozbám a šíreniu protieurópskych hoaxov spamätala až po útoku Ruska na Ukrajinu. Svoju krajinu má však rada, rovnako ako má rada jej históriu. Je aká je, ale aj tá krajinu spája. Symbolizuje ju tak trochu aj tradičný fez na hlave starého muža, s ktorým v rámci svojej služobnej pochôdzky v centre Sarajeva hovorí o tom, ako vývoj situácie vníma on, naši príslušníci LOT nadrotmajster Peter Poláček a rotmajster Dušan Šimko.

Zodpovednosť, odhodlanie a pracovitosť

„Všetko, čo sa týkalo zbrani, uniforiem, poriadku či disciplíny ma zaujímalo už od detstva. Preto som sa ako prvý z rodiny stal profesionálnym vojakom,“ usmial sa pri odpovedi na našu otázku podplukovník Lubomír Mizerák. A aj preto si po maturite na strojníckej priemyslovke v Myjave obliekol uniformu vojenského kadeta v Liptovskom Mikuláši.

U starostu sarajevskej časti Istočni Stari Grad Boja Gasanoviča (vpravo)

ETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA >

Čo vám nasadenie v misiách berie, čo dáva a čo si želáte pod vianočný stromček?

čat. Marek Marinkovič
člen tímu LOT:

V Afganistane počas mojej prvej misie bola vojna, tu udržujeme mier. Tam som slúžil v základni, tu som denne v teréne medzi ľuďmi. A vidím, že ak sú u nás rozdiely medzi Bratislavou a vidiekom citeľné, tu sú medzi Sarajevom a dedinami obrovské. Nehovoriac, že ceny sú tu ako u nás, ale príjmy tretinové. Skrátka – obrovské skúsenosti sú protiváhou toho, že nie som pri manželke a malej dcérke. Želám nám zdravie, lásku a všetkým mier.

por. Patrik Ovad
veliteľ tímu LOT:

Stratíte trochu kontakt s rodinou a priateľmi, ale spoznáte nových ľudí a krajinu. Toto nasadenie vnímam ako dôležitú investíciu do svojej vojenskej budúcnosti. A čo si želim od Ježiška? Dobrú kapustnicu, aby voňala tak, ako tá doma.

npor. Veronika Rošová
veliteľka tímu LOT:

Zlepšujem sa v jazyku, organizujem, veľím. Teda mám to, čo som chcela. V Sarajeve však

Česko-slovenský úsmev: mjr. Eva Divišková a por. Eva Brnčíková

„Po škole ma prevelili do Trebišova, kde som prešiel azda všetkými štábnymi a aj veliteľskými funkciami v 21. zmiešanom mechanizovanom prápore, v 23. motorizovanom prápore a mojou poslednou zastávanou funkciou bol veliteľ 14. tankového práporu.“ spomína dôstojník, ktorý velil aj jednotkám podieľajúcim sa na ochrane medzinárodných vojenských základní v afganskom Kandahare a Tarin Kowte.

Ako vníma rozdiely vo velení vojakom v Afganistane a v Bosne a Hercegovine? „Charakterovo sú to operácie celkom iné. V Afganistane bola bezpečnostná situácia zložitejšia. Tu udržiavame mier. Ale aj tak majú spoločného menovateľa. Je ním zodpovednosť, odhodlanie a pracovitosť. Za tým stojí motivácia. Vojaci musia vedieť, prečo sú tu a čo chcú pri plnení úloh dokázať. Ak by pozitívnu motiváciu nemali, ak by relativizovali svoj postoj k úlohám, nemajú tu čo hľadať. S tým sa však, našťastie, nestretávam. Aj preto, že veľká časť z nich prichádza do styku s miestnymi obyvateľmi, sú do Bosny a Hercegoviny vyberaní veľmi precízne a zodpovedne. Za to patrí veľké poďakovanie Základni výcviku a mobilizačného doplnovania Martin, odborníkom na civilno-vojenskú spoluprácu, vojenským psychológom a všetkým, ktorí sa na tom podieľajú.“

A ako vnímajú vojaci z veľkých armád, že im v rámci koordinovaného centra LOT velí Slovák? „Tak to nefunguje. Skrátka, je schválená štruktúra a mne je cťou aj povinnosťou jej veliť, čo musí každý akceptovať. No to by bolo zrejme málo. Mám dostatok interakcií s veliteľmi zo všetkých deviatich národov, aby som mohol oceniť nielen ich rešpekt a disciplínu, ale aj ústretovú spoluprácu. Presvedčil som sa o tom aj vtedy, keď som všetkým navrhol zlepšiť už dlhšie nastavený systém operatívneho situačného povedomia, ako aj samot-

ného systému hlásení. Tak, aby sme ako celok boli navzájom kompaktnější a vo vzťahu k veleniu EUFOR Althea operatívnejší. Stretol som sa s podporou, velenie iniciatívu privítalo, takže vpred.“

Veliteľ slovenskému kontingentu aj medzinárodnej štruktúre LOT-ov zaberá pplk. Mizerákovi okrem spánku deväť desiatín z každého dňa v misii. Čo si z nej odnesie? „Snažím sa filtrovať. Sú tu veci pozitívne, aj menej pozitívne. No nepochybne si chcem zobrať so sebou tie skúsenosti, ktoré najmä z operačného hľadiska budem môcť reálne aplikovať aj na Slovensku predovšetkým v oblasti plánovania a riadenia. Obrovským plusom je každodenná komunikácia v anglickom jazyku, vrátane písomných podkladov a hlásení.“

A čo si želá pod stromček?

„Aby som sa tak ako doteraz mohol ako veliteľ slovenského kontingentu spoľahnúť na svojich vojakov. Odvádzajú skvelú prácu s vedomím, že stabilita Bosny a Hercegoviny nie je iba otázkou stability pre západný Balkán, ale aj pre celú Európu, s jednoznačným dosahom tiež na Slovensko. Keď vidím, ako svedomito si robia svoju prácu, je to pre mňa obrovská podpora – a ak chcete, tak aj ten vianočný darček. Som na nich hrdý, želim im všetkým zdravie a šťastie, rovnako tak všetkým našim doma, rodinám, aj kolegom v ozbrojených silách. Osobne nepotrebujem nič – iba ak trochu viac voľného času.“

Spolu v EUFOR Althea pôsobí približne šesť stoviek vojakov z 20 krajín

< ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANK

Čo vám nasadenie v misiách berie, čo dáva a čo si želáte pod vianočný stromček?

býva v zime hmla a hustý smog, takže od Ježiška si želim horský bicykel, aby som to rozdýchala. No najmä, keďže manžel je tiež vojak a aktuálne slúži v Lotyšsku, aby sme sa po misiách opäť šťastne stretli.

nrtm. Vladimír Púpava

(Kosovo, Afganistan, druhý raz Bosna) pomocník LOT:

Dcéra je už dospelá, ale syn hráva v Martine hokej za starších žiakov, preto mi je ľúto za každým jeho zápasom, ktorý som nevidel. Misie beriem ako normálnu súčasť mojej

vojenskej služby a ďakujem manželke, že to so mnou celé tri desaťročia vydržala. Ešte aby nám vydržalo zdravie – a všetko bude dobré.

Policijná stanica Istočni Stari Grad

rtn. Jozef Bilý

výkonný poddôstojník:

Dostať sa po dvoch desaťročiach služby konečne na prvú misiu je pre mňa super. Vianoce s mamou, stretnutia s kamarátmi by síce boli fajn, ale inak mi tu nechýba nič a na Štedrý večer s kolegami sa teším.

npor. František Bajza

zástupca veliteľa LOT:

Misia mi zobrala vzťah s partnerkou a čas s kamarátmi, ale dala mi veľké skúsenosti, širší rozhľad a poznanie, že ľudia sa môžu

Biskupova misia

„Zo strany našich vojakov si cením otvorené a úprimné prijatie. Nevnímal som, že by sme ich vyrušovali, ale bolo vidieť, že našu návštevu s duchovným posolstvom vítali,“ povedal po svojej októbrovej štvordňovej návšteve Slovákov v EUFOR – Althea ordinár Ozbroyených síl a ozbrojených zborov SR František Rábek.

Vo vojenskom kostole EUFOR Althea, na základni Butmir II v Sarajeve

Na veliteľstve operácie v Sarajeve s veliteľom nášho 52-členného kontingentu pplk. Ľubomírom Mizerákom hovoril o podmienkach služby a debatoval s ďalšími príslušníkmi veliteľstva, pričom pre záujemcov večer na základni Butmir II celebraval svätú omšu. Vycestoval aj na miesta služby našich vojakov v dislokáciách Novo Sarajevo, Foča a Višegrad. „Rozhovory s vojakmi boli veľmi úprimné, srdečné a otvorené. Veliteľ LOT-u vo Višegrade major Marek Barna nám dokonca zahral na fujare a previedol nás po historickom moste cez rieku Drina. Veľmi ústretový bol aj veliteľ v Novo Sarajevo major Ľuboš Januška a vo Foči major Richard Čambal,“ usmial sa biskup Rábek.

Ťažiskom návštev bola popri rozhovoroch aj možnosť spoločnej modlitby, prístúpenia k sviatosti zmierenia či ponuka svätej omše. Biskup František Rábek sa snažil o zlepšenie dostupnosti duchovnej služby pre vojakov a preto sa stretol so sarajevským arcibiskupom Tomom Vukšičom, ktorý je aj vojenským ordinárom bosniansko-hercegovinskej armády. V sprievode vikára OS SR Jozefa Michalova a dekana Pozemných síl OS SR Stanislava Duláka rokoval tiež s bosniansko-hercegovinským katolíckym vojenským vikárom Željkom Čuturičom. „Do Bosny a Hercegoviny naše ozbrojené sily vojenského duchovného nevysielajú, ale na sarajevskej základni Butmir II

je vojakom k dispozícii veľmi pekný funkčný kostolík. Ide teda o to, aby po dohode s velením základne kňaz poverený arcibiskupom Vukšičom neslúžil pre vojakov jednu svätú omšu týždenne v chráme v meste cez pracovnú dobu, ale skôr keby ju slúžil práve v tomto kostolíku, a to po práci a v nedeľu.“

S podobným zámerom F. Rábek navštívil aj chorvátskeho kňaza Jozefa v Goražde neďaleko Višegradu, kde slúžia slovenskí vojaci. Mimochodom, v Goražde má kňaz Jozef iba päť katolíckych veriacich, pretože okolie je predovšetkým pravoslávne a sčasti ho obývajú Bosniaci. No prišiel sem s cieľom vybudovať chrám na počesť päťce rádových sestier zavraždených na Vianoce 1941 v tomto meste a v neďalekej Sjetline po vyplnení katolíckeho kláštora pravoslávny vojakmi. Áno – opäť tá tragická smutná minulosť. No už to, že kňaz Jozef v inom náboženskom prostredí môže budovať svoj chrám, čo by ešte pred dvadsiatimi rokmi bolo predstaviteľné len ťažko, je veľké víťazstvo.

„Najdôležitejšie je dívať sa dopredu. Preto ak sa naši vojaci podieľajú na udržaní perspektívy mieru pre všetkých bez ohľadu na národnosť či náboženstvo, patrí im moja hlboká úcta a poďakovanie,“ ocenil F. Rábek a zaželel všetkým požehnané Vianoce aj nový rok.

ETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA > < ANKETA >

Čo vám nasadenie v misiách berie, čo dáva a čo si želáte pod vianočný stromček?

npor. Marianna Zuščáková
veliteľka tímu LOT:

Naberám skúsenosti v dôstojníckej kariére, zžívam sa s novými medziludskými vzťahmi, ale chýba mi priateľ, rodina aj domáce zvieratá – psy a kone. Na Vianoce si želim, aby bol vo svete väčší pokoj.

rtm. Dušan Šimko

(Irak, Afganistan, Kosovo, 2×Bosna)
člen tímu LOT:

Každá misia ma posúva dopredu, vidím ako funguje svet, ako sa dá spolupracovať s inými armádami. Keďže manželka mi tieto odlúčenia toleruje, som šťastne ženatý a na Vianoce budeme spolu aj so synom. To je všetko čo potrebujem, nič mi nechýba.

Tému pripravil Pavol Vitko • Foto: autor

Záber z videa ukazuje vypúšťanie rakiet
7. októbra medzi domami v Pásme Gazy

HAMAS

proti Železnej kupole

Raketové útoky na Izrael podnikajú palestínski militanti z Pásma Gazy od roku 2001. Doteraz vystrelili desiatky tisíc rakiet. Najväčší útok prišiel 7. októbra 2023, keď hnutie Hamas vystrelilo viac ako 5-tisíc rakiet naraz. Zároveň s týmto masívnym ostreľovaním podnikli teroristi aj pozemný útok, pri ktorom zabili v Izraeli okolo 1 400 ľudí a viac ako dvesto ich uniesli.

Rakety od roku 2001 do októbra 2023 zabili najmenej 58 ľudí v Izraeli a ďalšie tisíce zranili. Mnoho podomácky vyrobených rakiet zlyhalo a dopadlo na Pásmo Gazy, kde zabili a zranili desiatky Palestínčanov. Informácie sú však skúpe a vyhlásenia Hamasu sa nedajú overiť. Mnoho zlyhaní vlastných rakiet vydávajú za následky izraelských útokov. Práve na tieto projektily, ktoré militanti používajú, a na obranu Izraela proti nim, sa pozrieme.

Na začiatku označovali palestínski militanti svoje rakety ako kaťuše. S pôvodnými sovietskymi raketami z druhej svetovej vojny však nemajú mnoho spoločného. Išlo väčšinou o povojnové deriváty kaťuší, ktoré vznikli vývojom v ZSSR – rakety BM-14 kalibru 140 mm a BM-24 kalibru 240 mm. Nachádzali sa v skladoch viacerých arabských armád, odkiaľ sa rôznymi cestami dostali do rúk militantov. Tí však nemajú k dispozícii žiadne salvové raketomety na kolesovom podvozku, z ktorých sa tieto „kaťuše“ pôvodne odpaľovali. Rakety vypúšťajú po jednej z improvizovaných pozemných odpaľovacích zariadení.

Staré kaťuše a ich deriváty v sovietskej armáde nahradili raketomety Grad. Ich projektily kalibru 122 mm sa tiež dostali do rúk Hamasu. Militanti používajú nielen pôvodné rakety s do-

sahom 20 km, ale aj ich rôzne novšie verzie sýrskej alebo iránskej výroby. Zaznamenané bolo aj použitie čínskej verzie s dosahom až 40 km.

Pašované zo zahraničia

Do Pásma Gazy sa dostávajú aj pokročilejšie rakety. Pašujú sa buď tunelmi popod hranice, v posledných rokoch bola najčastejšia morská cesta. Pašeráci zhodili náklad v nepremokavých obaloch na určenom mieste do vody tak, aby sa vznášal na hladine. Palestínski „rybári“ si ho potom prišli vyloviť.

Najrozšírenejšie z týchto pokročilých zbraní sú iránske strely Fajr-5 kalibru 333 mm. Ich dosah je 75 km a od roku 2012 ich používajú na útoky proti Tel Avivu. Po tom, čo sa objavili v arzenáli Hamasu, sa stali také populárne, že niektorí Palestínčania po nich pomenovali svoje deti. Okrem pôvodných rakiet si v Pásme Gazy vyrábajú aj vlastnú verziu s označením M-75. Predpokladá sa však, že kľúčové komponenty stále treba pašovať. Zlepšené verzie majú ešte o niekoľko kilometrov dlhší dosah.

Podobná je sýrska raketa M-302 Chaibar 1. Má kaliber 302 mm a vznikla na základe čínskych striel WS-1. Do-

Systém Železná kupola v akcii

sah je až 100 km. Hamas tvrdí, že vyvinul vlastnú verziu s označením R-160, ktorá má dosah až 160 km a môže zasiahnuť prístavné mesto Haifa na severe Izraela. V Pásme Gazy sa objavili aj rakety Badr jemenskej výroby. Majú kaliber 210 mm a dosah 150 km.

Domáca výroba na kolene

Najčastejšie používané rakety vo výzbroji palestínskych militantov sú však podomácky vyrobené strely s obmedzeným dosahom. Masovo ohrozujú mestá v okolí Pásma Gazy, ako sú Sderot či Aškelon. Plošné bombardovanie týchto civilných cieľov je pritom vojnovým zločinom.

Hamas používa rakety nazvané Kásam. Existujú v štyroch verziách. Ich kaliber je 115 mm, no dĺžka postupne narastá zo 180 cm na 244 cm a hmotnosť z 35 kg na 50 kg. Na ich výrobu sa používajú bežné komponenty, ako oceľové potrubia, umelé hnojivo či cukor. Aj odpaľovacie zariadenie tvorí jednoduchý zvaraný podstavec. Hmotnosť výbušnej hlavice sa pohybuje od 5 do 20 kg a dosah týchto rakiet je okolo 15 km.

V Pásme Gazy pôsobí aj militantná skupina Palestínsky islamský džihád, ktorá používa rakety veľmi podobné strelám Kásam. Vyrába si ich však sama a nazýva ich al-Kuds. Ich dosah je tiež okolo 15 km. Všetky tieto strely teroristi po celé roky zámerne odpaľujú medzi domami v blízkosti škôl, mešít či dokonca budov OSN. Dúfajú, že to izraelské letectvo odradí od odvetného úderu. Ak k nemu predsa len dôjde, civilné obeť využijú na propagandu proti Izraelu.

Izraelská obrana

Masové nasadenie palestínskych rakiet nezostalo bez odozvy zo strany Izraela. Používa veľké množstvo protivzdušných systémov – od prenosných rakiet odpaľovaných z pleca až po Arrow 3, určený na boj proti balistickým raketám do vzdiale-

Raketa M-302 Chaibar 1, ktorú zaistili izraelskí vojaci pri pokuse o prepašovanie do Pásma Gazy

nosti 2 400 km a do výšky viac ako 100 km. Špecificky na boj s raketami lietajúcimi z Pásma Gazy v Izraeli vyvinuli systém Železná kupola.

Jeho výrobcom je firma Rafael a významnú časť vývoja financovali USA. Systém je schopný zostreľovať rakety krátkého dosahu a prípadne aj delostrelecké projektily na vzdialenosť do 70 km. Používa na to rakety kalibru 160 mm s dĺžkou 3 m, hmotnosťou 90 kg a rýchlosťou Mach 2,2. Rozbuška je približovacia. Keď raketa na základe rádiových pulzov zistí, že sa približila k cieľu, vybuchne a zasype ho čepicami. Nemusi teda dôjsť k priamemu zásahu cieľa.

Systém Železná kupola prvý raz nasadili v roku 2011. Izrael má vo výzbroji 10 batérií a plánuje pridať ďalších päť. Rovnako sa pracuje na zvýšení ich dosahu zo 70 až na 250 km. Najnovšie verzie by tiež mali byť schopné pôsobiť súčasne proti strelám blížiacim sa

z rôznych smerov.

Každú batériu tvoria tri či štyri odpaľovacie zariadenia, pričom každé z nich má 20 rakiet. Srdcom batérie je radar, ktorý zisťuje odpálenie nepriateľských striel a riadiace stredisko, ktoré vypočíta ich dráhu. Ak určí, že strely dopadnú do neobývaných oblastí, nezasiahne. Rakety vypustí iba proti tým strelám, ktoré mieria na obývané miesta.

Od nasadenia v roku 2011 systém Železná kupola zničil podľa rôznych odhadov 75 až 90 percent palestínskych striel, na ktoré sa zameriaval. Jeho nevýhodou je vysoká cena oproti cene palestínskych striel. Odhaduje sa, že výroba jednej rakety Kásam stojí Hamas okolo 500 eur. Raketa pre systém Železná kupola stojí okolo 40 000 eur. A hoci sa Izrael snaží svoj obranný systém neustále vylepšovať, stále je možné zahliť jeho kapacitu veľkým množstvom vystrelených rakiet. O to sa zjavne pokúsil Hamas 7. októbra.

Miroslav Barič

Odpaľovacie zariadenia rakiet Kásam ukoristené izraelskou armádou

Česi chcú brazílske lietadlá

České ministerstvo obrany začalo rokovania s brazílskou firmou Embraer s cieľom kúpiť dve transportné lietadlá C-390 Millennium. Po analýze trhu sa Praha rozhodla, že tento stroj najviac zodpovedá požiadavkám českej armády, ktorá momentálne nemá lietadlo so stredným až dlhým doletom, s vytrvalosťou 12 hodín a musí sa pri transportných úlohách spoliehať na pomoc spojencov. Po dodaní budú lietadlá slúžiť

okrem transportu aj pre výsadbárov, zdravotnícke evakuácie, hasenie požiarov i dopĺňanie paliva vo vzduchu.

C-390 je dvojmotorový prúdový stroj s kapacitou 80 vojakov alebo 26 ton nákladu. Na výrobe niektorých jeho dielcov sa podieľa aj firma Aero Vodochody. Okrem Brazílie ich používa aj Portugalsko a objednali ich Rakúsko, Maďarsko a Holandsko.

..... Miroslav Barič

Estónsky robot s arabským dronom

Estónska firma Milrem Robotics vyrába pásové vozidlo THeMIS. Má dĺžku 2,4 m, šírku 2 m a hmotnosť 1,6 t. Robotický stroj s elektrickým pohonom slúži na prevoz nákladu alebo evakuáciu ranených. Môže niesť aj diaľkovo ovládanú výzbroj od guľometu po 30 mm kanón a protitankové rakety. Vozidlo už kúpilo šestnásť krajín a Nemecko ich dodalo aj na Ukrajinu.

Väčšinový podiel v Milrem Robotics nedávno získal konglomerát EDGE Group zo Spojených arabských emirátov. Výsledkom spolupráce je integrácia kamikadze dronov Halcon Hunter 2-S na podvozok THeMIS. Drony využívajú technológiu „swarming“, čiže vedú navzájom zdieľať informácie a pôsobiť ako organizovaný roj, ktorý zahltí obranu protivníka. Nesú 2 kg výbušniny a majú vytrvalosť 45 minút. Vozidlo THeMIS nesie štyri vypúšťacie zariadenia pre tieto drony. Výhodou je, že je malé a bezposádkové, takže sa môže priblížiť tesne k frontovej línii bez toho, aby sa operátor ocitol v ohrození.

Taiwan má ponorku

Taiwan spustil na vodu prvú ponorku vlastnej výroby. Stála takmer 1,5 miliardy eur, dostala meno Chaj-kchun a po sérii skúšok by ju mali zaradiť do služby na prelome rokov 2024 a 2025. Plavidlo má diesel-elektrický pohon a dĺžku okolo 70 metrov. Vyzbrojené bude americkými navádzanými torpédami MK-48 kalibru 530 mm a v budúcnosti by malo dostať aj americké protilodné strely Harpoon. Taiwanské námorníctvo má vo výzbroji dve americké ponorky pamätajúce ešte druhú svetovú vojnu a dve holandské plavidlá z 80. rokov. Nových ponoriek triedy Chaj-kchun chce postaviť osem.

BREN z Ukrajiny

Praha a Kyjev rozbehli projekt, v rámci ktorého by sa útočné pušky BREN 2 spoločnosti Česká zbrojovka vyrábali na Ukrajine pod značkou Sič. Na Ukrajine by sa rozbehla aj linka na výrobu munície pre ne.

Puška BREN 2 vznikla vývojom z predchádzajúceho modelu CZ 805 BREN. Je odľahčená, jej rám je z jedného bloku ľahkého leteckého duralu a spúšť, pištoľová rukoväť i šachta zásobníka sú z tvrdého polyméru. Puška má modulárnu konštrukciu, ktorá umožňuje jednoduchú zmenu kalibru z 5,56 mm na 7,62 mm. Česká armáda kúpila takmer 20-tisíc kusov týchto zbraní. Na Ukrajine sa objavili už predtým, používajú ich príslušníci vojenskej rozvedky a zahraniční dobrovoľníci.

Filipínske letectvo posilňuje

Filipínske ministerstvo obrany schválilo nákup troch nových transportných lietadiel C-130J-30 Super Hercules. Proces ich obstarania sa začal už v roku 2021. V rovnakom čase rokJú Filipíny aj o získaní štyroch lietadiel C-130H z druhej ruky z USA. Štyri staršie verzie Herculesov už používajú. Spolu tak bude mať filipínske letectvo 11 lietadiel tohto typu v rôznych verziách.

C-130J-30 má o 4,6 m dlhší trup oproti štandardnej verzii C-130J (34,4 m oproti 29,8 m). Rozpätie je 40,4 m. Zvýšila sa tak kapacita oproti základnej verzii z 92 na 128 pasažierov. V prípade prepravy plne vyzbrojených výsadkárov sa kapacita zvýšila zo 64 na 92 parašutistov. Lietadlá s doletom 3 300 km a maximálnou rýchlosťou 670 km/h tak výrazne posilnia schopnosti filipínskeho letectva, ktoré musí operovať nad množstvom ostrovov. Filipíny majú vo výzbroji pestrú zmes lietadiel a vrtulníkov mnohých, často zastaraných typov. Najúčinnjšími je dvanásť nových nadzvukových strojov FA-50 juhokórejskej výroby.

Ukrajina nasadila ATACMS

V októbri Ukrajina začala používať rakety ATACMS s dlhším doletom. Ich dodanie neoznámili vopred, aby nevarovali Rusov. Preto bolo prvé použitie týchto rakiet proti letiskám v okupovanom Berďansku a Luhansku veľmi úspešné. Zasiahli 25 helikoptér (šestnásť Ka-52 a deväť Mi-8), sklad munície, radar a protivzdušný systém Pancir.

Ukrajina dostala najstaršiu verziu rakiet ATACMS s označením M39. Má dolet 165 km a obsahuje 950 kusov submunície M74. Každá má veľkosť a tvar bejzbalovej loptičky a hmotnosť 0,6 kg. V závislosti od výšky vypustenia pokryjú plochu okolo 3 hektárov a obsahujú črepinovú i zápalnú náplň.

V rokoch 1990 až 1997 vyrobili 1 650 týchto rakiet. Z nich už okolo 400 USA spotrebovali a ďalších 220 prerábajú na modernejšie verzie. Zostáva okolo tisíc rakiet, ktorým sa končí životnosť a treba ich buď zlikvidovať alebo modernizovať. Oboje je nákladnejšie ako poslať ich na Ukrajinu. Rakety sa dajú odpaľovať z raketometov HIMARS, ktoré už Ukrajina má. Len namiesto šiestich rakiet kalibru 227 mm môže HIMARS vypustiť vždy len jednu raketu ATACMS, ktorá má kaliber 610 mm.

O dravcoch a deťoch

Čatár Peter Šipula, rodák z Telgártu, pochádza z poľovníckej a muzikantskej rodiny. Na konci strednej školy v Banskej Bystrici spolu s kamarátmi založil sokoliarsku skupinu Biateg.

Z pôvodnej štrnásčlennej partie v súčasnosti zostal Peter, jeho manželka, sestra a kolega s priateľkou. Dodnes skupinou prešlo mnoho záujemcov, ktorí získali vzťah k prírode, dravcom, hoci ich povolania sú rôzne. Sú medzi nimi veterinári, lekári, farárka, piloti, zdravotné sestry a rôzni remeselníci.

Sokol v Kukurici

A ako sa to začalo? „Pridal som sa k sokoliarom. Začal som sa učiť. Nebolo to jednoduché. Prvé dravce boli klubové. Dostal som sa do zahraničia v rámci praxe. Do Nemecka, Rakúska, Spojených arabských emirátov, Kanady, Saudskej Arábie, Poľska, Kazachstanu, Uzbekistanu, Kirgizska. Z prvej výplaty som si kúpil vlastného dravca, sokola sťahovavého, no prišiel som oňho. Vtedy som mal 16 rokov. Potom som si zadovážil sokola rároha, toho som mal až do nástupu na vojenčinu,“ hovorí Peter. „Začiatky boli ťažké a nešlo to tak, ako by som si želal.“

Štúdium na Technickej univerzite vo Zvolene z rodinných dôvodov zanechal. Prihlásil sa do ozbrojených síl. V základnom výcviku v Martine ho predurčili do mechanizovaného práporu. Ale vtedy potrebovali doplniť aj čestnú stráž, a tak sa Peter ocitol v Bratislave ako mladší strážny Čestnej stráže prezidenta SR. „Bolo to narýchlo. V Martine som už mal aj záhradu, kde som mal sokola, pozeral som si byť. Nakoniec sa stalo, že sokol so mnou býval spoločne v ubytovni Hviezda, známej ako Kukurica. Pravda, neoficiálne. Výhodou bolo, že som ho nemusel brať cez vrátnicu ako napríklad psa. Sokola som nechal vyletieť na strom pri ubytovni a zavolať som ho z balkóna, keď som dobehol na izbu. Takto to išlo aj v kasárňach.“

Návrat na Pohronie

Pôsobenie v čestnej stráži si celkom pochvaľuje. Medzitým dostal ponuku zo Zvolena, z vtedajšej brigády velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl.

Začal na mnohých akciách reprezentovať vzdušné sily. Spomína na výbornú spoluprácu s vtedajším vedúcim Strediska kultúrno-osvetových činností vo Zvolene majorom Zdenkom Barancom, na podporu bývalého vojenského duchovného podplukovníka Marka Ignacika či veliteľa útvaru plukovníka Vladimíra Jaklovského, ktorý mal pre sokoliarstvo veľké pochopenie. Práca sa mu páčila, ale pre možnosť povýšenia sa znova dostal do Martina, do mechanizovaného práporu. Stal sa vodičom BVP. Prišli však zdravotné problémy manželky. Preto privítal možnosť pôsobenia v odlúčenej jednotke 4. pluku logistiky, v čate podpory v utváranom Spoločnom operačnom veliteľstve OS SR v Banskej Bystrici. V súčasnosti je zástupcom veliteľa družstva. Spočiatku s jednotkou robil všetko – od maľovania, sťahovania, zabezpečovania celého objektu. Pod strechou objavili množstvo holubov, ktoré sa tam udomácnili a trusom poškodzovali celý priestor. Vysvitlo, že pomoc dravca je vítaná...

Vďaka armáde získal čatár Šipula viacero spôsobilostí. Vlastní vodičské oprávnenia od osobných áut až po autobusy, absolvoval strelecké a taktické kurzy, napríklad aj kurz streleckého inštruktora na boj v zastavanom území. S útvarmi absolvoval cvičenia nielen na Slovensku, ale aj v Nemecku, Čechách, Poľsku či Maďarsku. Počas služby v OS SR absolvoval aj štúdium na Strednej zdravotníckej škole Liptovský Mikuláš. Je zakladateľom športového streleckého klubu Dragoons Banská Bystrica, kde učí dynamickú strelbu. V súčasnosti má na starosť sklad, materiál, vozidlá, vodičov a pomáha aj pri výcviku družstva ochrany.

Zvieracia záchranka

A sokoliarstvo? Priznáva, že na začiatku bol nápad a túžba. Neskôr dokázali vybudovať sokoliarsku stanicu.

V súčasnosti sídli na Fončorde, kde s príspevom Múzea SNP vybudovali novú stanicu. „Sme občianske združenie, zároveň jedno zo stredísk Slovenského klubu sokoliarov. Máme oprávnenie vzdelávať aj deti, mladých aj starších. Robíme vystúpenia, prezentácie. Asistujeme pri rehabilitácii

a záchrane dravcov. Vlastne fungujeme aj ako zvieracia záchranka,“ približuje prácu sokoliarskeho združenia Biatic.

Momentálne majú tri desiatky dravcov. Sú medzi nimi sovy (výry skalné, plamienky, sova snežná, aj sova patagónska), sokolovité dravce (sokoly sťahovavé, sokoly rárohy, mali aj sokoly lovecké) a jastrabovité (jastraba, niekoľko myšiakov, aj myšiaka Harisa zo severnej Ameriky či myšiaka červenochvostého z Karibiku) a päť ďalších dravcov. Osvedčili sa nielen pri ochrane letísk, ale aj viníc.

Kto je najväčším dravcom Biaticu? „V súčasnosti je to výr skalný, ktorý má tri kilá. Orly, supy a väčšie dravce nechováme, lebo dravec musí byť bezpečný aj pre deti, ktorých máme v klube viacero,“ hovorí. Na otázku aké vlast-

nosti by mal mať sokoliar, odvetí: „Musí byť vytrvalý, húževnatý, vnímavý, empatický. S dravcom si musí sadnúť. Základný výcvik trvá niekoľko mesiacov. Ale nie vždy sa vydará. Vtedy pomáha zmena sokoliara, prístupu k dravcovi, zmena denného režimu. Ale spravidla je to chyba sokoliara. Mne uletel iba jeden dravec a už sa nevrátil. Ale je pravda, že keď sokoliar po prvý raz pustí dravca na voľno, je to vždy adrenalin,“ priznáva Peter.

Skúšky dospelosti

Sokoliarstvo podľa čatára Šipulu nie je lacný koníček. Ako potravu pre dravce potrebujú surové mäso. Najmä kuracie krky a srdiečka, kuriatka, myši, potkany, zajace. Výry potrebujú aj červené mäso, hovädzie srdcia a krky. Na všetko si klub zarába vystúpeniami. Najnovšie na Oravskom či Zvolenskom zámku, vo Viglaši, v Slovenskej Lupči. Organizujú vystúpenia pre školy. Spolupracujú so Štátnou ochranou prírody SR. Ani vybavenie sokoliara nie je lacný špás: oblečenie, brašna, vesta, rukavice. Aj sa kupujú, ale najmä si ich vyrábajú sami. Na to si po čase vytvorili vlastnú dielňu.

Peter Šipula v roku 2018 spolu s manželkou získal Cenu primátora Banskej Bystrice za prácu s deťmi a mládežou. Aj preto, že okrem učenia a vzdelávania poskytli domov aj deťom z problémového prostredia. Dovedna sedem detí priviedli do dospelosti. Tento rok Peter s manželkou intenzívne prežíval maturitu oboch dievčat, ktoré boli u nich, jedno sedem rokov, druhé päť rokov. „Som nesmierne šťastný, že zmaturovali a dostali sa na vysoké školy. Ako vojak som hrdý, že jedna sa dostala na lekársku fakultu v Hradci Králové a bude z nej vojenská doktorka. Druhá zasa genetická chemička. Je to pre nás najlepšie zadosťučinenie,“ priznáva sokoliar Peter Šipula.

Jozef Žiak • Foto: archív P. Š.

Deň študentstva v akadémii

Pedagógovia, zamestnanci a poslucháči Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši si 16. novembra slávnostným nástupom pripomenuli Deň boja za slobodu a demokraciu, ktorý je zároveň Dňom študentstva. Riaditeľ Centra vzdelávania AOS plukovník Jozef Wesselényi prevzal pri príležitosti životného jubilea Pamätný kríž náčelníka Generálneho štábu OS SR. Generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR – vojenský biskup plk. Viktor Sabo odovzdal vybraným zamestnancom AOS pamätné medaily. Poslucháčovi 4. ročníka študijného programu bezpečnosť a obrana štátu, špecializácia delostrelectvo, Dominikovi Jurkovi, ktorý 2. novembra pohotovým konaním pomohol zneškodniť a zadržať nebezpečného páchatela, poverený rektor akadémie Jozef Puttera udelil Pamätnú medailu rektora Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Akadémia tiež pri príležitosti Dňa študentstva udelila jedenástim kadetom mimoriadne štipendiá za aktívny podiel v oblasti výskumu a vývoja na katedrách a úspešnú reprezentáciu AOS na vedeckých konferenciách.

Výcvik s bezpilotnými prostriedkami

Vdňoch 13. – 14. novembra sa v priestoroch Odboru výcviku a kynológie Vlkánová-Hronsek uskutočnila zdokonaľovacia príprava Vojenskej polície v riadení bezpilotných lietadiel na odhaľovanie environmentálnej kriminality. Príprava v denných aj nočných hodinách s využitím autonómneho plánovania letu pod dohľadom operátora a využitia

rôznych režimov zobrazenia zdokonalila schopnosť operátorov bezpilotných lietadiel Vojenskej polície operovať v teréne a odhaľovať protizákonnú činnosť.

■ V dňoch 14. – 16. novembra sa konalo 9. fórum veliteľov pozemných síl v Európe a COS Ukrajiny, ktoré usporiadal veliteľ pozemných síl španielskej armády generál Amandor Enseñat y Berea. Slovenské pozemné sily na podujatí zastupoval náčelník štábu Veliteľstva Pozemných síl OS SR plukovník gšt. Vladimír Minárik.

■ Sily pre špeciálne operácie navštívil veliaci poddôstojník US Special Operations Command Europe (SOCEUR) Jeremy Lile. Stretol sa s veliacim poddôstojníkom síl pre špeciálne operácie štábnym nadrotmajstrom Imrichom Feketem, hlavným poddôstojníkom OS SR štábnym nadrotmajstrom Marcelom Kaniakom a zúčastnil sa na záverečnej graduácii špeciálnych síl po intenzívnom trojtýždňovom výcviku zameranom na taktiku malých jednotiek.

■ 13. – 15. novembra sa vo Varšave uskutočnilo stretnutie predstaviteľov európskych protestantských duchovných služieb pôsobiach v armádach jednotlivých krajín Európy. Generálneho duchovného OS a OZ SR – vojenského biskupa plk. Viktora Saba zastúpil dekan – riaditeľ kancelárie Ústredia EPS v OS SR a OZ SR mjr. Dávid Vargáštok.

■ Príslušníci 54. raketometného oddielu absolvovali s príslušníkmi Policajného zboru SR Rožňava a pohotovostného policajného útvaru Košice výcvik plnenia úloh asistencie s Policajným zborom. Praktickú časť riadili príslušníci PPÚ KR PZ Košice. Precvičili s vojakmi hmaty a chvaty zo sebaobrany, činnosť pri zadržaní páchatela a techniky potláčania davu.

■ 16. novembra sa v Akadémii ozbrojených síl slávnostne skončil medzinárodný kurz pre štábnych dôstojníkov ISOC. Od 18. septembra sa na ňom zúčastnilo 29 frekventantov z OS SR, AOS, AČR, Kórejskej republiky a po prvýkrát i z Jordánska. Najlepšou absolventkou sa stala kórejská kapitánka Sejin Jang.

■ Pod záštitou odboru policajných činností Vojenskej polície sa v zariadení Vojenských lesov a majetkov Kamený Vrch v Lešti uskutočnila odborná príprava príslušníkov Vojenskej polície s cieľom zvýšiť ich odborné vedomosti v oblasti environmentálnej protiprávnej činnosti, preveriť a definovať možnosti spolupráce s ďalšími kontrolnými štátnymi subjektmi v environmentálnej oblasti.

■ Príslušníci Vojenskej polície absolvovali odborný kurz Air Marshalling v Českej republike, zameraný na zaisťovanie ochrany lietadiel vo vojenských službách a ich letov. Súčasťou výcviku bol let lietadlom CASA C-295M, počas ktorého si frekventanti precvičovali poskytnutie prvej pomoci, činnosť pri núdzovej zmene výšky letovej hladiny, pri vyhýbacích manévroch a po pristátí lietadla v nebezpečnom priestore.

■ Letecko-lekárske centrum s poliklinikou MO SR Sliač získalo vďaka podpore Nadačného fondu Mobis pri Nadácii Pontis prenosný ultrasonografický prístroj Vscan Extend Dual Probe. Využitie je vo včasnej diagnostike odvrátiteľných príčin zlyhania životných funkcií, pri riešení náhlych zhoršení zdravia a resuscitácii počas štandardnej prevádzky centra a pri zdravotníckom zabezpečení leteckých preprav v prospech rezortu MO SR. Súčasťou je aj odborný kurz diagnostiky takýchto stavov.

■ V priestoroch Vojenského výcvikového priestoru Turcký Vrch sa 14. novembra uskutočnila zdokonaľovacia príprava štyridsiatich príslušníkov veliteľstva 1. mechanizovanej brigády. Skladala sa zo streleckej a zdravotníckej prípravy a z hádzania ručných granátov RG-F1.

Ked' sa zem zatriasla

Zemetrasenie, ktoré v októbri postihlo viaceré obce v časti východného Slovenska, spôsobilo veľké materiálne škody. Na pomoc boli v obci Nižná Sítница nasadení príslušníci 902. ženijného práporu Michalovce, odborníci na civilno-vojenskú spoluprácu z 57. samostatného oddielu Martin a špecialisti 53. práporu poľných služieb Hlohovec.

Príslušníci ženijnej konštrukčnej roty michalovského práporu pod vedením nadporučíka Andreja Poláka pomáhali s úpravou terénu, prípravou priestorov na osadenie ubytovacích kontajnerov pre obyvateľov, ktorí prišli o domovy. Pri práci použili zemný stroj UNC L1203 a nákladný automobil T-815 S3. „Preverili sme schopnosť našej jednotky poskytovať pomoc obyvateľstvu pri ohrození života a majetku počas krízovej situácie,“ konštatoval nadporučík Polák. Ocenil prácu technika roty rotmajstra Jána Polláka, zástupcu veliteľa družstva strojov a zariadení čatára Mariana Kajduka, strojníka – špecialistu desiatnika Petra Pavúra, aj staršieho vodiča slobodníka Marka Tomáša.

Nadporučík Polák, ktorý má stavebné vzdelanie, s príslušníkmi tímu CIMIC 57. samostatného oddielu Martin skontroloval poškodené domy v obci Baškovce, aby posúdili možnosť pomoci pri

búraní. Komunikáciu s obyvateľmi a koordináciu zúčastnených zložiek zabezpečili odborníci na civilno-vojenskú spoluprácu z 57. samostatného oddielu Martin. Ženisti z michalovského 902. práporu 91. ženijného pluku Sereď upravili terén pre ubytovacie kontajnery a vojaci 53. práporu poľných služieb Hlohovec, ktorý je súčasťou 4. pluku logistiky Trenčín, sa postarali o logistiku a osadenie kontajnerov.

Jozef Žiak • Foto: 902. žnpr

Medaila Za službu v pohotovostnom systéme vzdušných síl

Medaila bola zriadená ministrom obrany SR v roku 2020 na ocenenie výkonu štátnej služby v pohotovostnom systéme Vzdušných síl Ozborených síl SR alebo za výrazný podiel na plnení úloh v prospech pohotovostného systému.

Medaila je záslužná a má tri stupne rozlíšené farbou kovu, ktorý má v III. stupni bronzovú farbu, v II. stupni striebornú farbu a v I. stupni zlatú farbu.

Medailu Za službu v pohotovostnom systéme vzdušných síl udeľuje veliteľ Vzdušných síl Ozborených síl SR profesionálnemu vojakovi OS SR plniacemu úlohy v pohotovostnom systéme za podmienok, ktoré stanovuje predpis. Môže tiež byť udelená aj civilnému občanovi SR a možno ju udeľiť in memoriam, v takom prípade sa odovzdáva pozostalým.

Popis medaily: vojenská medaila je záslužná, má kruhový tvar, je dvojstranná a má tri stupne.

Lícna strana: na ploche vnútorného kruhu je umiestnený motív lietadiel a siete. Sieť protivzdušnej obrany symbolizuje azimutálne a diaľkové značky prieskumných prostriedkov. Dvojica štylizovaných stíhacích lietadiel vyjadruje dynamiku a pripravenosť vzdušných síl na plnenie prioritných úloh, spojených s ochranou vzdušného priestoru SR, ako aj nepretržité plnenie úloh pohotovosti v systéme NATINAMDS. Vo vonkajšom medzikruží je po obvode v kruhovitom umiestnený text ZA SLUŽBU V POHOTOVOSTNOM SYSTÉME. Text je v spodnej stredovej časti oddelený hviezdou. Po obvode vonkajšej strany medaily je v plastickej forme lem široký 1 mm.

Zadná strana: do vnútorného kruhu je vložený znak Veliteľstva vzdušných síl Ozborených síl SR Zvolen. Na vonkajšom medzikruží je v kruhovitom text VZDUŠNÉ SILY OS SR. V dolnej časti je symetricky označené miesto na identifikačné číslo. Po obvode vonkajšej strany medaily je v plastickej forme lem široký 1 mm. Priemer obojstrannej medaily je 35 mm.

Farba kovu medaily: 1. stupeň zlatá, 2. stupeň strieborná a 3. stupeň bronzová.

Stuha pre 1. stupeň je modro-bielo-modro-bielo-modrej farby s rozmermi 7-11-2-11-7 mm, v strede stuhy s jedným modrým pruhom;

Stuha pre 2. stupeň je modro-bielo-modro-bielo-modro-bielo-modrej farby s rozmermi 7-9-2-2-2-9-7 mm, v strede stuhy s dvomi modrými pruhmi;

Stuha pre 3. stupeň je modro-bielo-modro-bielo-modro-bielo-modro-bielo-modrej farby s rozmermi 7-7-2-2-2-2-7-7 mm, v strede stuhy sú tri modré pruhy.

Stuha: široká 38 mm a dlhá 62 mm.

Stužka: zodpovedá stuhe s rovnakým počtom pruhov a prúžkov.

Rozeta: zodpovedá farebnej kombinácii prevlečnej stuhy a jej priemer je 10 mm a výška 5 mm. Jednotlivé stupne medaily sú odlišené farbou pásika (1. stupeň zlatý, 2. stupeň strieborný, 3. stupeň bronzový), ktorého šírka je 5 mm a dĺžka 14 mm.

Autorom návrhu je slovenský sochár a medailér Peter Valach.

Dr. Imrich Purdek, PhD. • Vojenský historický ústav

Ako vojenčili Huni

Najvýznamnejšou historickou udalosťou na konci staroveku bolo sťahovanie národov v rámci euroázijského kontinentu. Tento svetodejinný proces podnietilo predovšetkým nevídané bojové putovanie a ťaženie nomádskeho kmeňového zväzu Hunov z východu na západ.

Ťaženia Hunov v Európe v polovici 5. storočia, autor mapy Daniel Gurnák

Pravlasťou Hunov bola stredovýchodná Ázia, prvýkrát ich spomínajú čínske pramene pod menom Hung-no (resp. Hsiung-nu), a to už koncom 3. storočia pred n. l. O ich pôvode sa dosiaľ vedú vedecké spory. Do pozornosti antických historikov sa dostali až v tretej tretine 4. storočia, keď okolo roku 370 rozvrátili ríšu Alanov. Väčšinu z nich si Huni podrobili, iní našli nový domov v Hispánii a neskôr až v Afrike. Keď Huni prekročili Don a začali prenikať do juhovýchodných stepí, narazili na germánske kmene Gótov, ktoré v tomto priestore sídlili od 3. storočia. Ostrogóti zopár rokov čelili hunskému náporu, no v roku 375 utrpeli vojenskú porážku, v dôsledku ktorej sa ich ríša rozpadla. V roku 376 Huni zničili aj vizigótske vojsko a tým aj ich ríšu pri Dnepri. Huni tak nielenže sami strhli k presunu ďalšie kmene, ale zo strachu pred nimi opustili svoje sídla mnohé iné národy.

Hunský konglomerát

Huni neboli jednoliatou etnickou skupinou, pretože pri svojom putovaní na západ pohltili či podmanili si viacero etnických kmeňov. Postupne sa k nim pridalo viacero ďalších ázijských i východoeurópskych kmeňov, ktorých bojovníci sa líšili oblečením aj výzbrojou. Ich vojenské skúsenosti a zvyky sa miesili či preberali, čo viedlo k využívaniu rôznorodých zbraní a spôsobov boja,

ktoré napokon vyústili do špecifickej nomádskej taktiky a stratégie.

Účinnou zbraňou nomádskeho jazdca bol najmä reflexný luk vyrobený z drevených a kožených plátov. Skúsení jazdci ho mohli použiť takmer v každej situácii. Huni ho ďalej zdokonalili predĺžením z 80 na 130 centimetrov, čím sa zvýšila jeho prierná schopnosť, ako aj dosah. Aby sa s ním dalo ľahko manipulovať na koni, luky boli riešené asymetricky, spodná strana bola kratšia a umožnila vertikálne použitie.

Vojenské úspechy Hunov spočívali nie v početnej prevahe a sile vojska, ale v účinnej taktike. Hunskí jazdeckí

bojovníci dokázali vyvolať zdanie početnosti vzhľadom na svoju mobilitu, meniace sa flexibilné formácie a ich rýchle premiestňovanie v teréne. Išlo o spôsob boja, ktorému pešie vojská vo vtedajšej Európe nedokázali vzdorovať a ani sa mu pohotovo prispôbiť.

Kone, sedlá, strmene

Kone Hunov boli vyšľachtené z divokých prakoní. Boli to malé a nenáročné zvieratá s extrémnou húževnatosťou. V zime si dokázali hľadať potravu pod snehom. Každý bojovník mal údajne okolo sedem koní. Súhra medzi jazdcami a koňmi spočívala v sedle. Sedlá Hunov mali drevenú kosť, ktorá svojím vpredu a vzadu vyvýšeným mostíkom dodávala jazdci veľkú stabilitu pri všetkých spôsoboch jazdy.

Ďalším, priam revolučným vynálezom boli strmene. Proti únavě nôh pri dlhých jazdách na sedlo upevnili bandáže či kožené pásy. Strmeň zo železa sa objavil až v piatom storočí. Avšak už jeho pôvodná forma zvyšovala stabilitu jazdca, ktorý sa zároveň mohol na strmeni vzpriamiť, otáčať sa na všetky strany a strieľať z luku.

Ťažiskom taktickej bojovej sily Hunov boli oddiely v počte päťsto až tisíc jazdcov, ktoré za hustého krupobitia šípov napádali nepriateľa zo všetkých strán. Akonáhle sa protivník začal formovať, predstierali útek, čím nepriateľa zvedli k tomu, aby ich začal prenasledovať. Potom sa Huni nečakane obrátili a na spravidla neuspôriadané šiky prenasledujúcich nepriateľov znovu zaútočili, zväčša v súčinnosti s ďalšími oddielmi, ktoré sa dovtedy ukrývali v zálohe.

Vďaka vycvičenosti i súhre jazdcov a koní, Huni dokázali podniknúť rozhodné a nečakané útoky, respektíve sa stiahnuť pred odvetnými akciami napadnutých. Táto taktika s využívaním klamlivých manévrov a ľstí zabezpečovala Hunom bojovú prevahu. Antická taktika, založená na priamom boji

Huni na čele s Atilom v Itálii, autor maľby Ulpiano Checa y Sanz

Atila v čele útoku v bitke na Katalaunských poliach, autor maľby Ulpiano Checa y Sanz

dotyku a strete nepriateľov, ktorej podstatou bol boj muža proti mužovi, nedokázala hunskému spôsobu vojenčenia účinne vzdorovať. Éra nadvlády rímskych légii sa definitívne skončila.

V prvej polovici 5. storočia Huni vpadli do Potisia, stredného Podunajska a Panónie. Spolu s ďalšími spojeneckými kmeňmi rozvrátili Limes Romanus (rímsku hranicu) na Dunaji a ohrozovali celú Európu. Sídla mali v strede dunajskej kotliny; na priľahlom území severokarpatských horstiev a kotlín sa priamo neusídľovali.

Na vrchole moci

Vrcholné obdobie Hunskej ríše je spojené s Atilom (Attilom), schopným a údajne krutým vládcom, ktorý si vyslúžil prezývku Boží bič. Za jeho vlády v rokoch 434 – 453 dosiahla Hunská ríša najväčší rozmach, keď mocensky ovládala územie zhruba od dolného Povolžia a Kaukazu po rieku Rýn. Začiatkom roka 447 Huni zaútočili na Konštantínopol (dnes Istanbul) a východorímsky cisár Teodosius II. uzavrel s Atilom mier, v zmysle ktorého musel Hunom odvádzať každoročný tribút. Roku 451 Atila vpadol do Galie, kde sa proti nemu okolo 15. júna na Katalaunských poliach postavili spojené západo-rímske a germánske vojská.

Atila na čele hunského vojska, v ktorom tentoraz prevládala pechota, ako aj rozmanitých spojeneckých pomocných oddielov (Ostrogótov, Gepidov, Kvádov, Rugiov, Herulov, Skírov a ďalších) rozdelil svoje vojsko na tri hlavné časti: on sám velil Hunom v strede, Ostrogóti tvorili ľavé krídlo a ostatní germánski spojenci boli na pravom krídle. Hlavný veliteľ rímskeho vojska Flavius Aetius mal k dispozícii jednak barbarské kontingenty a jednak rímsko-galské légie, ktoré umiestnil spolu s ťažkou jazdou a s franskou pechotou na ľavom krídle.

Pravé krídlo tvorili najbojaschopnejší Vizigóti na čele s kráľom Teodorichom, v strede zostavy sa nachádzali Alani

Atila ako čert na stredovekom medailóne

s niekoľkými rímskymi centúriami, ktorých úlohou bolo aj dozerať na nespoľahlivých alanských spojencov, aby nedezertovali z bojiska. Sily protivníkov čo do počtu boli v podstate vyrovnané; podľa odhadov išlo približne o 30 000 – 40 000 bojovníkov na oboch stranách.

Atilova smrť bola opradená legendami, údajne ho po svadobnej noci zavraždila germánska princezná Ildika, autor maľby Ferenc Paczka

Po zošíkovaní postupovali obidve strany rýchlo proti sebe a snažili sa ovládnuť strategickú výšinu v strede bojiska. Torismundovi, synovi vizigótskeho kráľa, sa to podarilo ako prvému. Atila odpovedal frontálnym protiútokom, prenikol do stredu rímsko-spojeneckej zostavy a Alanov zahnal na útek, no výšinu sa mu obsadiť nepodarilo.

Náporu Hunov odolali aj obidve krídla spojencov, ktoré v ráznom ataku zahnali protivníka.

Keď Atila zhromaždil svojich bojovníkov, znova sa rozpútal tuhý boj, v ktorom padol aj kráľ Teodorich. Navečer rozzúrení Vizigóti spolu s Rimanmi zatlačili Hunov do tábora. Ojedinelé šarvátky pokračovali i v noci. Ráno boli obidve vojská pripravené na boj, no nezaútočili proti sebe, azda aj pre ťažké straty, ktoré utrpeli v predchádzajúcich bojoch. Patová situácia trvala údajne pár dní, pokiaľ Vizigóti neopustili bojisko. Potom odtiahli i Huni, takže bitka sa skončila vlastne nerozhodne. Rimania však vďaka nej predsa len získali dočasnú strategickú prevahu, lebo Huni opustili Galiu a stiahli sa za Rýn.

Rok po bitke na Katalaunských poliach Huni vyplienili severné a stredné územie Apeninského polostrova. Roku 453 Atila náhle zomrel a Hunská ríša sa zakrátko rozpadla. Záverečnou udalosťou nadvlády Hunov v Európe bola bitka okolo roku 454 pri panónskej rieke Nedao (dnes neidentifikovateľnej), kde gepidský kráľ Ardarich spolu s germánskymi Svěbmi, so Skírmí a Sarmatmi porazil Atilových synov.

Po prehranej bitke väčšina Hunov utiekla na východ až k Čiernemu moru, iní sa usadili na dolnom Dunaji alebo vo Východorímskej ríši, len malá časť Hunov zostala v Panónii.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojský historický ústav

Mená v knihe

Ak si pri vianočnom stole na majora Jaroslava Horníka jeho blízki nepochybne spomenú, z kolektívnej pamäte nášho rezortu sa meno bývalého pilota L-29, ktorý zahynul 15. marca 1995 počas cvičného letu pri Kežmarku, už takmer vytratilo. Od 1. novembra si ho však možno prečítať na pamätníku pred bratislavskou Katedrálou sv. Šebastiána.

Pamätník príslušníkom Ozbrojených síl SR a ozbrojených aj záchranných zborov SR, ktorí zahynuli v službe vlasti od vzniku Slovenskej republiky, odhalil ordinár František Rábek. Tvorí ho skala, ktorú priviezli z Nízkych Tatier. V nej je osadený kríž a je na nej umiestnený pietny nápis a kovová kniha. „V knihe sú vyryté mená a dátumy úmrtí vojakov, policajtov, záchranárov, hasičov či príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže, Finančnej správy a záchranárov, ktorí položili život pri nasadení v zahraničí, alebo počas služby na území Slovenska,“ uviedol genpor. v. v. Peter Vojtek, jeden z hlavných iniciátorov inštalácie pamätníka.

Motorkári, generáli a duchovní

V knihe nezabúdania sú zapísaní aj desiatnik Ján Čurha, slobodník Štefan Ady, vojak František Felföldi, vojak Ladislav Lacko a vojak Viktor Vardžík, všetko mladí vojaci základnej služby, ktorí zahynuli pri požiari nákladného vozidla vo Vojenskom výcvikovom priestore Zaľubica. Pre rotmajstra Pavla Šupola bola zasa tragická cvičná ukážka vyslobodzovania poškodeného tanku vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť.

„V Liptovskom Mikuláši už máme pamätník našich vojakov, ktorí zahynuli počas nasadenia v operáciách medzinárodné-

ho krízového manažmentu. No nemali sme žiadny, pri ktorom by sme si popri nich mohli menovite spomenúť aj na všetkých, ktorí zomreli pri plnení povinností na našom území. A to aj s kolegami, ktorí slúžili v ostatných ozbrojených zboroch,“ dodal genpor. P. Vojtek, ktorý bol v rokoch 2011 – 2014 náčelníkom Generálneho štábu OS SR. Je pritom symbolické, že myšlienka vznikla a realizovala sa predovšetkým vďaka trom skupinám, ktoré prepájajú ozbrojené sily a všetky ozbrojené zbroje v službách nášho štátu: motorkárov, generálov a duchovných.

Celkom na začiatku boli motorkári z Despatch Riders LE MC Slovak Republic, čo v preklade približne znamená Motospojky, motorkársky klub tých, ktorí dodržiujú zákon, presadzujú jeho dodržiavanie. „Vznikli sme v roku 2009 v Liptovskom Mikuláši ako motoklub aktívnych a výsluhových vojakov, no hneď ďalší rok sme sa začali rozširovať o všetky ostatné ozbrojené zbory,“ spomenul prezident Motospojok, ktorý sa nechá oslovať len ako Tomáš a ktorý bol policajným detektívom. Ďalší z členov motoklubu, genpor. Vojtek, pokračoval: „Snažíme sa, aby naše spoločné jazdy neboli len obyčajnými výletmi. Chceme aj takto prinášať do povedomia verejnosti, že sú tu ľudia, ktorí slúžia štátu v prospech ostatných. Zároveň usporadúva-

me napríklad jazdy za zabudnutými hrdinami. Ale aj za zranenými či chorými kolegami. No a pri tých jazdách sa stretávame s rôznymi pamätníkmi. Vtedy sme si uvedomili, že nám chýba pamätník centrálny, ktorý by nás, čo slúžime alebo sme slúžili štátu, spoločne zjednocoval.“

Myšlienka je stará asi sedem rokov. Skúšali to v Banskej Bystrici, Nitre či v Žiline. „Odpoveď“ sme získali vždy, no len s vysvetlením, prečo sa to nedá,“ ironicky poznamenal detektív Tomáš. „No keď sme oslovili biskupa Rábeka, ktorý so svojimi duchovnými zastrešuje nás všetkých uniformovaných, veci sa začali diať okamžite. Chytil sa toho tak, že pamätník bol od architektonického návrhu až po finálnu úpravu hotový za jeden jediný rok,“ potvrdil gen. Vojtek. Medzitým sa k iniciatíve pridali aj Klub generálov Slovenska, ktorého 82 členov je tiež z rôznych ozbrojených súčastí našej krajiny. Zapojil sa aj Klub policajnej histórie Lučenec a ďalšie organizácie. Ak sa najskôr organizátori výstavby pamätníka stretali s odpoveďami typu „pozemok nemáme“, pri sumarizácii mien zahynuvších im na jednotlivých úradoch odkazovali „takého zoznamy nevedieme“.

„Bola to tiež viacročná práca. Riešili sme to cez pamiatkárov, nejaké informácie sme mali z médií. Nám vojakom pri doťahovaní zoznamu veľmi pomohol riaditeľ Jozef Petrás a jeho Vojenský archív Trnava,“ uviedol genpor. P. Vojtek. Konkretizoval: „Zatiaľ sme sa dostali spolu k číslu 187 zomrelých. Mien vojakov a zamestnancov rezortu obrany je 98. Nechceli sme sa však obmedziť iba na tých, čo nosili uniformu, takže v knihe sú aj mená zamestnancov, ktorí zahynuli napríklad po výbuchu v roku 2007 vo Vojenskom opravárenskom podniku v Novákoch.“

Uznanie, vážnosť a úcta

„Takýto pamätník bol odhalený možno oveľa neskôr, ako by už mal stáť, o to väčšie poďakovanie všetkým, ktorí sa oň za-

slúžili. U nás, našťastie, žiadna vojna nie je, ale pri tých 187 menách, z ktorých som viacerých poznal ako kolegov, mi nie raz stíslo srdce. Podarila sa dobrá vec a na týchto ľuďoch nesmieme zabúdať,“ zdôraznil brigádny generál Marek Banas, náčelník štábu pre podporu operácií Generálneho štábu OS SR.

„Osobne som poznal mnoho ľudí, ktorých mená dnes pri odhaľovaní pamätníka prečítali. Treba si uvedomiť, že naši kolegovia vo výkone služby nie raz nasadzujú svoje životy a zaslúžia si, aby takého miesta pre nich vzniklo. Zároveň by som si želal, aby zápisov o smrti v tej knihe už nepribúdalo. Ale sami viete, aký je život...“ povedal plukovník Rastislav Polakovič, v čase odhalenia pamätníka poverený výkonom dočasne neobsadenej funkcie prezidenta Policajného zboru SR.

Pokloniť sa prišli za Hasičský a záchranný zbor jeho prezident plukovník Pavol Mikulášek, za Zbor väzenskej a justičnej stráže námestník generálneho riaditeľa plukovník Adrián Baláž, Horskú službu reprezentoval podplukovník Miroslav Živčák, riaditeľ oblastného strediska Vysoké Tatry. „Do hlavného mesta takýto symbolický a výrazovo jednoznačný pamätník nepochybne patrí,“ potvrdil plukovník Jiří Vrchovecký, veliteľ posádky Bratislava. „Je to smutná, ale dôstojná a krásna spomienka. A v evanjeliu čítame, že nikto nemôže väčšmi milovať, ako keď život položí za svojich priateľov... A kto si viac zaslúži našu úctu, ako tieto ženy a muži?“ zdôraznil plukovník Viktor Sabo, generálny duchovný Ústredia ekumenickej a pastoračnej služby Ozbrojených síl SR a ozbrojených zborov SR. Ordinár František Rábek dodal: „Je to zákon života, že ľudia na svet prichádzajú a aj zomierajú, no ak zomrú počas práce pre svoju krajinu, teda pre svojich spoluobčanov, bolo na nás, aby sme im dôstojným spôsobom prejavili naše uznanie a vážnosť a našu spolupatričnosť a úctu aj ich blízkym.“

Text a foto: Pavol Vitko

Bludisko skratiek

Po vypuknutí vojny na Ukrajine sa 11. marca 2022 stretli vedúci predstavitelia členských štátov EÚ vo Versailles, kde okrem odsúdenia vojenskej agresie Ruska vyzvali Európsku komisiu (EK) v koordinácii s Európskou obrannou agentúrou (EDA) na vypracovanie analýzy nedostatkov investícií do obrany a predloženie návrhov opatrení na posilnenie európskej obrannej priemyselnej a technologickej základne (EDTIB).

Závery analýzy zhodnotili, že výdavky krajín EÚ na obranu boli dlhé roky nedostatočné a viedli k nahromadeniu nedostatkov v existujúcich zásobách vojenského materiálu a munície, absencii dôležitých spôsobilostí a zníženiu kapacity obranného priemyslu.

Analýza nedostatkov investícií do obrany

V reakcii na vojnu oznámili členské štáty EÚ individuálne zvýšenie výdavkov na obranu v najbližších rokoch až o 200 mld. eur, čo je síce momentálne nevyhnutné, ale v dlhšom časovom rámci to môže mať negatívny vplyv na európsky obranný sektor. V súčasnej situácii existuje riziko, že z dôvodu preferovania domáceho priemyslu a s cieľom zaistiť bezpečnosť dodávok sa štáty rozhodnú pre samostatné riešenia, prípadne budú v časovej tiesni preferovať nákup hotových výrobkov z krajín mimo EÚ, v oboch prípadoch na úkor európskych riešení. Bez koordinácie objednávok môžu mať krátkodobu zvýšené investície do obrany dlhodobé následky v podobe fragmentácie európskeho obranného priemyslu, obmedzenia potenciálu na spoluprácu počas celého životného cyklu novej techniky, zvýšenia závislosti od neeurópskych dodávateľov a zníženia interoperability ozbrojených síl krajín EÚ. Nedostatočnú úroveň spolupráce zdôrazňuje aj fakt, že v roku 2020 bolo v EÚ napriek nárastu výdavkov na obranu iba 11 % investícií uskutočnených spoločne, čo je hlboko pod úrovňou 35 %, hoci k spoločnému obstarávaniu sa členské štáty EÚ zaviazali aj v rámci Stálej štruktúrovanej spolupráce (PESCO).

Z analýzy nedostatkov investícií do obrany zároveň vyplynulo niekoľko riešení na predídanie uvedeným problémom.

Okamžitým opatrením bol vznik osobitnej skupiny pre spoločné obstarávanie v oblasti obrany, v strednom horizonte nástroj EÚ na posilnenie spôsobilostí obranného priemyslu prostredníctvom spoločného obstarávania (EDIRPA) a v dlhodobom horizonte návrh trvalého rámca EÚ pre spoločné obstarávanie v oblasti obrany (EDIP).

Osobitná skupina pre spoločné obstarávanie v oblasti obrany (DJPTF)

Na základe analýzy nedostatkov investícií do obrany bola veľmi rýchlo vytvorená Osobitná skupina pre spoločné obstarávanie v oblasti obrany, zložená zo zástupcov Vojenského štábu EÚ (EUMS), Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (EEAS), Európskej obrannej agentúry (EDA) a Generálneho riaditeľstva pre obranný priemysel a vesmír (DG DEFIS) Európskej komisie. Osobitná skupina preskúmala záujem členských štátov o budúce projekty spoločného obstarávania a využitie pripravovaného nástroja EDIRPA. Výsledkom boli kategórie vojenského vybavenia s najväčším potenciálom pre spoločné obstarávanie:

1. Zdravotnícke vybavenie a zásoby
2. Rádiologická, chemická a biologická (RCHB) ochrana jednotlivca
3. Protitankové systémy a riadené strely
4. Osobné vybavenie vojakov a rádiá
5. Munícia, výbušniny, mínomety, raketové delostrelectvo
6. Strely s plochou dráhou letu, PVO, MANPAD systémy, bomby
7. Ručné zbrane

Na základe týchto priorit a záväzku EÚ doručiť Ukrajine 1 mil. kusov delostreleckej munície podpísalo sedem člen-

ských štátov projektovú dohodu v rámci EDA pre spoločné obstaranie 155 mm munície pre 4 európske delostrelecké systémy (Caesar, Krab, Panzerhaubitze 2000, Zuzana). V rámci tohto zrýchleného projektu vzniklo 9 rámcových dohôd s obranným priemyslom, ktoré boli navrhnuté tak, aby zapojili veľkých aj malých dodávateľov z celej EDTIB a dosiahli zníženie nákladov prostredníctvom úspor z hromadnej výroby a vyššej interoperability. Identifikované priority v oblasti RCHB ochrany a osobného vybavenia vojakov sa premietli do ďalších dvoch projektových dohôd, ku každej sa pridalo 8 členských štátov.

Nástroj na posilnenie európskeho obranného priemyslu prostredníctvom spoločného obstarávania (EDIRPA)

Po dlhom vyjednávaní bola v októbri 2023 schválená konečná podoba nástroja EDIRPA. Cieľom nástroja je posilniť konkurencieschopnosť a efektívnosť EDTIB prostredníctvom spoločného obstarávania, ktoré je definované ako spolupráca aspoň troch členských štátov EÚ. Cieľom tohto nástroja má byť rozšírenie výrobných kapacít obranného priemyslu a otvorenie dodávateľských reťazcov všetkým členským štátom, čo im umožní získať akútne potrebné výrobky obranného priemyslu. Spoločný postup zároveň zvýši efektívnosť verejných výdavkov a zníži nadmernú fragmentáciu, čo z dlhodobého hľadiska povedie k vyššej standardizácii obranných systémov a interoperabilite spôsobilosti členských štátov.

Finančný objem nástroja je 300 mil. eur, ktoré ale nie sú určené na pokrytie nákladov samotného obstarávania. Finančný príspevok možno využiť na technickú a administratívnu pomoc určenú na implementáciu nástroja, ako sú prípravné, monitorovacie, kontrolné, auditorské a hodnotiace činnosti vrátane systémov informačných technológií na úrovni inštitúcií. Príspevok z nástroja je obmedzený maximálne na 15 % odhadovanej hodnoty spoločnej zákazky, pričom jeho výška závisí predovšetkým od vopred stanovených kritérií, akými sú počet zúčastnených štátov, zložitost' spoločného obstarávania alebo očakávaný vplyv na interoperabilitu a priemysel.

Nariadenie o podpore výroby munície (ASAP)

ASAP predstavuje tretí pilier záväzku z marca 2023 doručiť Ukrajine 1 mil. kusov delostreleckej munície. Nariadenie stojí mimo rámec opatrení vychádzajúcich z analýzy nedostatkov investícií do obrany, ale jeho potrebu podnietili identické problémy, teda fragmentácia obranného priemyslu a nahromadenie investičného dlhu.

Zvýšenie výrobných kapacít je dlhodobý proces, ktorý si vyžaduje intenzívne úsilie a investície do ľudských zdrojov, dodávateľského reťazca a výrobných procesov. Nutnou

podmienkou pre tieto investície sú stabilné a predvídateľné objednávky členských štátov. ASAP sa snaží byť nápomocný práve v tejto oblasti a to poskytnutím grantov a pôžičiek obrannému priemyslu, ktoré znížia mieru rizika a umožnia rýchlejšiu adaptáciu na prebiehajúce zmeny na trhu.

Na ASAP vyčlenili 500 mil. eur, ktoré môžu byť použité na rozšírenie existujúcich alebo vytvorenie nových výrobných kapacít relevantných produktov, komponentov alebo surových materiálov, financovanie medzinárodnej priemyselnej spolupráce, testovanie a certifikáciu produktov, tréning a preškolenie zamestnancov alebo kompenzáciu iných relevantných investícií.

Európsky program obranných investícií (EDIP)

Zatiaľ čo nástroj EDIRPA je len jednorazovou záležitosťou, pripravovaný EDIP by mal vytvoriť dlhodobý rámec pre spoločné obstarávanie členských štátov EÚ. Nariadenie by malo stanoviť podmienky na vytváranie konzorcií pre európske obranné spôsobilosti (EDCC), v rámci ktorých by mohli zúčastnené členské štáty spoločne obstarávať techniku vyvinutú v EÚ a benefitovať pri tom z výnimky z platby DPH. Táto výnimka by sa tiež mala vzťahovať na prevádzku, údržbu a vyradovanie z prevádzky obstaranej techniky, čo by viedlo k výrazným úsporám v priebehu celého životného cyklu. Okrem toho by EDCC priniesli ďalšie výhody vyplývajúce zo spoločného obstarávania, akými sú interoperabilita počas celého životného cyklu, harmonizácia postupov odbornej prípravy na prevádzku, údržbu, opravy a generálne opravy, ako aj úspory z hromadnej výroby. Umožnili by zúčastneným štátom získať aj pokročilú vojenskú techniku, ktorú by nemohol vyvinúť alebo obstaráť žiadny z nich samostatným postupom.

Nariadenie EDIP bude súčasťou pripravovanej Európskej stratégie pre obranný priemysel (EDIS) spolu so zákonom o obrannej produkcii, ktorého cieľom je podporiť výrobu v prípade urgentnej potreby alebo krízovej situácie. Nová stratégia by mala byť hotová do konca tohto roka. V súčasnosti prebiehajú konzultácie o jej budúcej podobe so všetkými členskými štátmi EÚ ako aj so zástupcami obranného priemyslu a nezávislými expertmi. Spolu s Európskym obranným fondom (EDF) by tak už onedlho mali mať členské štáty EÚ všetky potrebné nástroje pre efektívnu spoluprácu vo všetkých fázach vývoja, produkcie, akvizície a podpory životného cyklu vojenskej techniky a materiálu.

Tomáš Lalkovič

Analytický útvar Ministerstva obrany SR

Foto: Bundeswehr, EÚ

Eliška Mintálová

Drieť na svojich snoch

„Do šestnástich som bola len taký outsider a na vodnoslalomárskom kanáli som v lete trénovala v podstate sama, lebo všetci moji úspešnejší rovesníci už boli v Dukle a pretekali na svetových či európskych pohároch a majstrovstvách.

Lenže v sedemnástich zobrali do Dukly aj mňa a som za to nesmierne vďačná,“ povedala nám 30. októbra na vyhlasovaní najlepšieho športovca rezortu obrany tohtoročná kráľovná Eliška Mintálová, víťazka pretekov Svetového pohára v K1 v Španielsku a vicemajsterka sveta z Veľkej Británie.

Potlesk pre Elišku

V banskobystrickej Štátnej opere zaznel potlesk pre Elišku od štátneho tajomníka ministerstva obrany Ivana Meliche-
ra, náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka a ďalších hostí. „Nečakala som to, myslela som, že laureátkou bude Marianna Jagerčíková,“ povedala šťastná vodná slalomárka, ktorá sa takmer stala aj profesionálnou vojačkou: „Áno, je to pravda, veľmi som chcela byť vojačkou. Prešla som psychotestmi, fyzickým preskúšaním, lenže stopli ma náročné zdravotné kritériá, teda moja alergická,“ pokrčila plecami vicemajsterka sveta, čerstvá bakalárka v odbore kondičné trénerstvo, ktorá si skvelými výsled-

kami vybojovala pretekársku vstupenku na budúcoročnú olympiádu v Paríži. Aj preto bol jej kouč Peter Cibák vyhlásený za najlepšieho trénera roka.

Druhá v hlavnej kategórii skončila majsterka sveta v skialpinistickom šprinte zo šampionátu v Španielsku Marianna Jagerčíková. Tretie miesto obsadila minuloročná víťazka, lyžiarka Petra Vlhová, ktorá bola vo Svetovom pohári v zjazdovom lyžovaní v sezóne 2022/2023 tretia. Najlepším spomedzi mužov Dukly bol na štvrtom mieste zápasník Tajmuraz Salkazanov. Tretíkrát po sebe sa stal v Záhrebe majstrom Európy vo voľnom štýle do 74 kilogramov.

Potlesk za podporu

„Môžem ubezpečiť športovcov a trénerov Dukly, že ministerstvo obrany bude aj naďalej VŠC podporovať. Verím, že sa dostaneme k ešte väčším finančným príspevkom, čo nakoniec bude viesť k ešte lepším výsledkom,“ povedal štátny tajomník MO SR Igor Melicher, za čo si vyslúžil takmer rovnaký aplauz ako

Eliška Mintálová. „Netvrdím, že za tento rok sú výsledky slabšie, naopak, Dukle veľmi blahoželám a vážim si ju. Verím, že jej potenciál je ešte vyšší a pre slovenský šport, aj pre reprezentáciu našej krajiny je dôležité ju podporovať,“ potvrdil I. Melicher, ktorého vzťah k športu symbolizuje aj to, že dve desaťročia hrával futbal za Železiarne Podbrezová, kde nastupoval najskôr v bráne a potom hrával v poli.

„Jedni aj druhí musia byť cieľavedomí, vytrvalí vo svojich zámeroch, odvážni a nároční na seba, takže vrcholový šport aj vojenské remeslo majú k sebe v istom zmysle veľmi blízko. No a velitelia sú tak trochu aj tréneri – nemýlim sa?“ usmial sa náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, pred časom solídny bežec, ktorý tiež na pódiu oceňoval najlepších. Dodal: „Teší ma napríklad tiež, že špičkoví odborníci z Dukly dokážu napríklad našim špičkovým operátorom špeciálnych síl odovzdať poznatky z oblasti dopĺňania energie či životosprávy, takže za spoluprácu s ozbrojenými silami Dukle ďakujem. No o to viac ma

Pplk. Matej Tóth, Elena Kaliská, Jozef Martikán
a gen. Daniel Zmeko

Otec Petry Vlhovej Igor Vlhavý
a Igor Melicher

Peter Cibák ml., gen. Daniel Zmeko,
pplk. Matej Tóth

Paulína Bátovská Fialková

Najlepší športovec MO SR 2023

1. miesto MINTÁLOVÁ Eliška 493 bodov
2. miesto JÁGERČIKOVÁ Marianna 397 bodov
3. miesto VLHOVÁ Petra 392 bodov
4. miesto SALKAZANOV Tajmuraz 347 bodov
5. miesto JÁNY Patrik 337 bodov
6. miesto FORSTER Viktória 263 bodov
7. miesto CHOCHLÍKOVÁ Monika 143 bodov
8. miesto BÁTOVSKÁ FIALKOVÁ Paulína 137 bodov
9. miesto GAJANOVÁ Gabriela 131 bodov
10. miesto JUNG Marian 123 bodov

Najlepší mládežník MO SR 2023

1. miesto TOMÁNKOVÁ Patrícia 229 bodov
2. miesto BORGULA Jakub 152 bodov
3. miesto MACURA Vladimír 130 bodov

Najlepší tréner MO SR 2023

CIBÁK Peter ml. – tréner vodného slalomu

Sieň slávy VŠC Dukla

KALISKÁ Elena – vodný slalom
MARTIKÁN Jozef – tréner, vodný slalom

Viktória Forster a moderátor Stano
Ščepán

Patrícia Tománková a Ján Krišanda

Marian Jagerčík, otec Marianny
Jagerčíkovej a Igor Melicher

Rtm. Patrik Jány a mjr. Pavel Kobela,
hlavný tréner VŠC

Jakub Borgula s blízkymi

Potlesk pre najlepších

teší, že tak, ako sa snažia vysielat signály o modernom vlastenectve ozbrojené sily, vždy keď je úspešný náš vojenský športový klub Dukla, je to v tomto smere obrovský benefit. Aj preto si zaslúži naše uznanie a podporu.“

Potlesk nádejam

Štátny tajomník ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Ján Krišanda je celoživotným džudistom a športovým funkcionárom. Veliteľ Spoločného operačného veliteľstva OS SR v Banskej Bystrici generálmajor Martin Michalko hrával za mladi futbal a keďže chce byť pri previerkach z fyzickej pripravenosti príkladom pre podriadených, tak behá. No a hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Marcel Kaniak aj túto zimu pôjde bežkovať a rád strieľa. Hoci, ako hovorí, s rotmajstrom Patrikom Jánym, vicemajstrom Európy, piatym v ankete, by iste ťahal za kratší koniec. No o to viac mu blahoželal tiež k tomu, že v Estónsku si vo vzduchovej puške na 10 metrov vystrieľal aj miestenku na olympiádu. A aj oni tleskali našim najlepším juniorom. „Áno, príprava, sústredenia a tréningy, to niekedy aj bolí, ale veľmi rýchlo to prebolí, keď prídu výsledky,“ povedala džudistka Patrícia Tománková, ktorá sa v Záhrebe stala kadetskou majsterkou sveta v džude do 40 kilogramov a zlatá bola aj na Majstrovstvách Európy a Európskom športovom festivale mládeže v Maribore. „Som šťastná, že ma zobrali do Dukly, že v jej farbách a s jej podporou môžem drieť na svojich snoch. Mojim cieľom je raz privieŕť medailu z olympiády a vrátiť Dukle všetko, čo mi dala,“ s odhodlaním avizovala najlepšia juniorka Dukly, ktorá pokračuje v džudistickej tradícii svojho otca aj dedka. Na druhom mieste sa spomedzi juniorov umiestnil biatlonista Jakub Borguľa, ktorý v Kazachstane vybojoval zlatú medailu spomedzi kadetov. Tretí bol Vladimír Macura, bronzový z Majstrovstiev Európy v Rumunsku vo vzpierackom dvojboji.

Potlesk postojáčky

Aký bol teda tento rok pre Duklu? Odpovedá jej riaditeľ podplukovník Matej Tóth:

„Nie, pod vianočný stromček si neželám nič materiálne, len aby boli všetci v mojom okolí zdraví a šťastní. Vtedy som šťastná aj ja a všetko je ľahšie a krajšie. No a to želám aj všetkým v našej Dukle, rovnako čitateľom Obrany, aj príslušníkom ozbrojených síl a zamestnancom rezortu obrany.“

Viktória Forster
v ankete o najlepšieho športovca
MO SR šiesta, prvá v ankete
o najlepšieho slovenského atléta
za rok 2023

„Bol opäť úspešný. Veľmi sa teším, že našim športovcom sa podarilo dosiahnuť k dnešnému dňu na vrcholových podujatiach 48 medailí a verím, že do konca roka ešte sú nejaké na ceste (v čase našej uzávierky to bolo už 65 medailí – pozn. red.). A hoci nebudeme atakovať minuloročný rekord, na predolympijskú sezónu je to super. Aj tento predolympijský rok nám však ukázal, že konkurencia je čoraz silnejšia, že medailové pozície sa dajú dosiahnuť čoraz ťažšie. Riešenie je jediné. Ak chceme byť úspešní, musíme robiť pre šport viac a viac – počínajúc samotnými športovcami a ich trénermi, cez nás, funkcionárov a naše kluby a zväzy, až po štát a všetkých, ktorí nás podporujú, lebo vedia, čo šport znamená tak pre reprezentáciu krajiny, no aj pre príklad životného štýlu pre mladých ľudí, pre ich zdravie a pre ich budúcnosť.“

Veľký potlesk si vyslúžil Matej Tóth aj za to, že popri poďakovaniach športovcom, funkcionárom a ministerstvu obrany vyvolal s veľkou kyticou v ruke na pódium aj pani Jaroslavu Náhlú. Táto zdravotná sestrička pracuje pre Duklu už 50 rokov. Pravdaže, ten potlesk patril najmä jej. No a ten najdlhšie trvajúci potlesk, ktorý bol aj postojáčky? Ten patril legendám uvedeným do Siene slávy VŠC Dukla. Vodnoslalomárskemu trénerovi Jozefovi Martikánovi, ktorý priviedol k úspechom prvého olympijského víťaza v novodobnej histórii Slovenska, svojho syna Michala, s ktorým získal ešte jednu zlatú, dve strieborné a bronzovú olympijskú medailu, ako aj 13 titulov majstra sveta a 14 titulov majstra Európy. K osobnostiam v Sieni slávy VŠC patrí už aj bývalá vodná slalomárka, dnes šéfka marketingu Dukly Elena Kaliská, dvojnásobná zlatá olympijská medailistka, majsterka sveta a šesťnásobná majsterka Európy.

Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, TASR, SITA

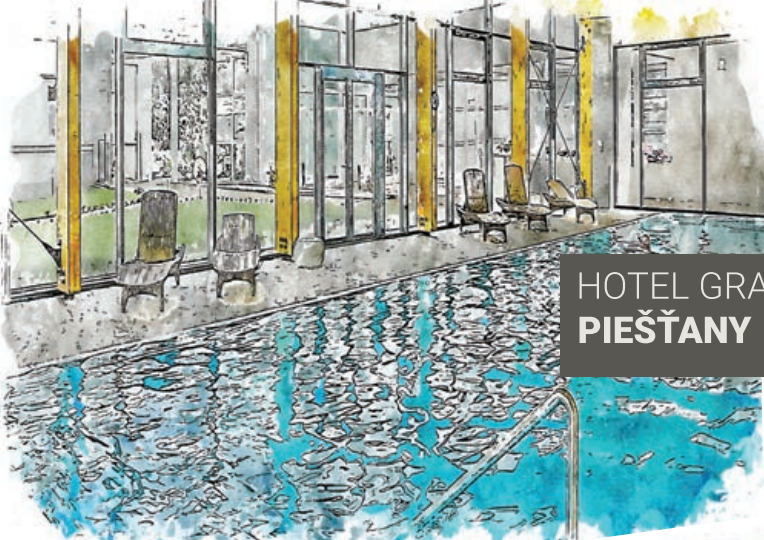

HOTEL GRANIT *
SMREKOVICA**

HOTEL GRANIT *
TATRANSKÉ ZRUBY**

HOTEL GRANIT *
PIEŠŤANY**

HOTEL GRANIT *
NOVÁ POLIANKA**

**MILÍ VOJACI,
HOSTIA A PRIAZNIVCI
HOTELOV GRANIT,**

ĎAKUJEME VÁM ZA
VŠETKY POBYTY, KTORÉ STE
POČAS ROKA ABSOLVOVALI
A PREŽILI V HOTELOCH
GRANIT.

JE NAŠOU SNAHOU
NEUSTÁLE ZLEPŠOVAŤ
KVALITU POSKYTOVANÝCH
SLUŽIEB A VAŠA
SPOKOJNOSŤ JE PRE
NÁS DÔLEŽITÁ.

V ROKU 2024 SA MÔŽETE
PRETO TEŠIŤ NA NOVINKY,
KTORÉ SME PRE VÁS
PRIPRAVILI.

**PRAJEME VÁM PRÍJEMNÉ
PREŽITIE VIANOC
V ZDRAVÍ, POHODE
A POKOJI.**

TÍM GRANITHOTEL

WWW.GRANITHOTELS.SK

military

NA
MOMENT :

mental
health

[chvíľa
pre duševné
zdravie]

ODOLNÍ

PODPORA . POMOC . ODVAHA

PSYCHOLOGICKÝ PODPORNÝ PROGRAM

ČO JE CIEĽOM?

Prehľadenie psychickej odolnosti profesionálnych vojakov.

PRE KOHO?

Pre profesionálnych vojakov vo vybraných vojenských útvaroch a zariadeniach kde nie je vytvorená/obsadená funkcia psychológ.

AKO?

Diskusie, edukácie, nácvik techník pod vedením psychológa.

AKÉ TÉMY PRINESIEME?

spôsoby zvládania preťaženia
zvládanie emócií
efektívna komunikácia
sebareflexia
rodinná pohoda
vzťahy na pracovisku
súdržnosť

PSYCHOLOG.OSSR@MIL.SK

Oddelenie psychologických a sociologických činností

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR

2023

MILITARY ENGLISH

EUFOR ALTHEA RENEWED

Priprava: Nadežda Kochmanová • Foto: EUFOR

On November 2, 2023, in New York, the United Nations Security Council extended the EUFOR mission “Althea” in Bosnia and Herzegovina for another year. The UN Security Council emphasized the importance of EUFOR’s role for peace and stability in Bosnia and Herzegovina.

Unanimously adopting resolution 2706 (2023), the Council recognized that EUFOR-Althea has the main peace stabilization role under the military aspects of the Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina. Various members of the Council **voiced concern** over serious tensions and divisions which pose a challenge to peaceful, multi-ethnic coexistence in the country.

Operation Althea began in December 2004 following the decision by NATO to conclude its peacekeeping mission in Bosnia and Herzegovina (BiH) in place since the end of war. EUFOR-Althea was **tasked** with overseeing **compliance** with the Dayton Accords and in general, to keep peace both in the country and region. ALTHEA is the largest military operation that the EU has **embarked upon** to date.

A total of 22 countries contributed troops to EUFOR, including Slovakia. Following several restructuring processes, EUFOR troop levels were reduced to approximately 600; however, the mission parameters allow for quickly bringing in reserve forces from around Europe to **supplement** its capabilities, should the need arise. But even without the reinforcements, EUFOR has sufficient ability to **swiftly** intervene in support of BiH Law Enforcement Agencies in order to maintain the safe and secure environment if required. Since the mission started, the responsibility for the execution of many tasks has been handed over to the local authorities according to the principle of “local ownership” and in line with BiH’s path towards EU membership. Nevertheless, EUFOR promotes an environment in which the peace process can continue but **retains** full responsibility and authority to **re-assume** control if required.

The importance of EUFOR Althea presence in BiH is crucial: the situation is **volatile**, and although high hopes have been attached to the forming of post-elections Governments and Parliaments (both on the level of state and its entities), the progress on the fulfillment of 14 key priorities required for European integration is **lacking**. On the one hand the international community is calling for the finalization of constitutional and electoral reforms in line with the **aforementioned** priorities; on the other the concerns are voiced over

legislation and initiatives in the Republika Srpska entity that **run counter** to Bosnia and Herzegovina’s European Union path, including secessionist rhetoric and questioning the constitutional order of the country. In short, even more than 25 years after the end of the war, BiH continues to face unresolved challenges: **divisive** narratives and hate speech are on the rise, persistent tensions and unaddressed problems between ethnic and political groups remain, with one of BiH’s federal entities threatening withdrawal from State institutions, raising concerns over peace and stability in the country.

QUESTIONS:

1. Akým spôsobom a s akým mandátom bola prijatá rezolúcia BR OSN č. 2706?
2. Čo je hlavnou úlohou operácie EUFOR Althea?
3. S akými najväčšími problémami sa momentálne borí Bosna a Hercegovina?

GLOSSARY

- **unanimously** /juˈnænəməsli/ – jednomysel’ne;
- **voiced concern** /vɔɪst kənˈsɜːn/ – vyjadrili znepokojenie;
- **tasked** /tæskt/ – dostala úlohu;
- **compliance** /kəmˈplaɪəns/ – zhoda, pridržiavanie sa;
- **embarked upon** /emˈbɑːkt əˈpɑːn/ – podujala sa, pustila sa (do niečoho);
- **to supplement** /ˈsʌpləmənt/ – doplniť;
- **swiftly** /ˈswɪftli/ – rýchlo;
- **retains** /riˈteɪnz/ – ponecháva sa;
- **re-assume** /reɪ əˈsʊm/ – opätovne prevziať;
- **volatile** /ˈvɒlətəl/ – vratká, nestála;
- **lacking** /ˈlækɪŋ/ – chýbajúci;
- **aforementioned** /əˈfɔːməntʃəd/ – horeuvedený;
- **run counter** /rʌn ˈkʌʊntər/ – íst’ proti, protichodne (k niečomu);
- **divisive** /dɪˈvaɪsɪv/ – rozdeľujúci.

por. Mgr. Rajmund Ján Lehocký, OFM
starší kaplán, 13. mechanizovaný prápor Levice

(Ne)prítomný Boh

S blížiacimi sa vianočnými sviatkami sa okrem toho klasického každoročného zhonu za darčekom nenápadne prikráda aj tá príjemná, hrejivá vianočná atmosféra.

Neodmysliteľnou súčasťou Vianoc je vianočná výzdoba a betlehem. Niekde len taký obyčajný, jednoduchý, malý, v mestách a dedinách sa dajú vidieť aj väčšie, či dokonca aj živé betlehemy. Prvý betlehem postavil sv. František z Assisi, v roku 1223 v talianskom mestečku Greccio. Greccio sa nachádza severovýchodne od Ríma a stalo sa jedným z najkrajších miest Talianska a dodnes je možné v ňom vidieť množstvo betlehemov z celého sveta. Čo sa to vlastne stalo na Vianoce v roku 1223? František navštívil Svätú zem, navštívil sväté miesta, ktoré boli domovom Božieho syna. František bol natoľko uchvátený svätými miestami, až sa rozhodol urobiť prvý betlehem. Navyše chcel poukázať na to, že prítomnosť Boha sa neviaže len na „historické miesta“. Stavba betlehema sa konala na pozadí križiackej výpravy, ktorej cieľom bolo oslobodiť sväté miesta. V tomto roku, na Vianoce 2023 slávime 800 rokov prvého betlehema. Naše sviatky sú poznačené vojnami, problémami v našich rodinách, až sa môže zdať, akoby Boha ani nebolo. Sprítomnenie udalosti narodenia, teda zinscenovanie živého betlehema sa dialo v čase vojny, podobne ako aj v čase Ježišovho narodenia Svätú zem okupovala Rímska ríša. Boh sa narodil na konkrétnom mieste, v konkrétnych dejinách, ale rodí sa aj dnes, na každom mieste a chce sa narodiť v každom ľudskom srdci, počas celých ľudských dejín, byť osobitne prítomný v dejinách nášho vlastného života.

Preto každé gesto pomoci, každý prejav lásky v rodine, v našich vzťahoch, medzi priateľmi ale aj na miestach, kde sme plnili úlohy napriek rôznym osobným názorom, je tým skutočným betlehemom, je miestom, kde sa rodí Boh, je skutočným sprítomnením Boha. Všetkým čitateľom prajem pokojné Vianoce, plné prítomnosti, plné rodinného tepla, plné radosti jeden z druhého!

Operačný agentúrny prieskum československého vojenského výzvedného spravodajstva (1960 – 1989)

Vedecká monografia Miloslava Púčika, ktorú spoločne vydali Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s. r. o. a Vojenský historický ústav, je spracovaná na základe rozsiahleho archívneho výskumu v domácich a zahraničných archívoch. Čitateľovi odкрýva dosiaľ málo poznanú činnosť československej vojenskej rozvedky v rokoch 1960 – 1989. Pred rokom 1989 bola táto téma tabuizovaná.

Autor sa zameriaval na spracovanie problematiky operačného agentúrneho prieskumu, ktorý bol jedným z druhov prieskumu vojenskej rozvedky. V jednotlivých kapitolách sa čitateľ dozvie o prioritách činnosti tohto prieskumu, jeho záujmových priestoroch, v ktorých pôsobili agentúrne siete a akú činnosť vykonávali jednotlivé agentúrne prostriedky – agenti, spolupracovníci a informátori. Operačný agentúrny prieskum monitoroval a získaval dôležité informácie o hlavných záujmových objektoch v štátoch, ktoré sa v tom čase považovali za protivníka. Súčasne približuje prípravu vojenských stratégií tzv. východného bloku na predpokladaný scenár vypuknutia vojnového konfliktu s NATO. Vysvetľuje špecifickú úlohu, ktorú mala splniť armáda vtedajšieho vládneho československého režimu. Súčasťou monografie je rozsiahly poznámkový aparát, ktorý čitateľovi sprostredkúva ďalšie hodnotné informácie. Vysvetlenie mnohých odborných pojmov agentúrnej terminológie je prínosom nielen pre laickú, ale aj pre odbornú verejnosť.

Slováci v rovnošatách 1848 – 2020 Pracovný zošit I.

Prezentačná a vzdelávacia činnosť múzeí v súčasnosti zohráva nezastupiteľnú úlohu aj vo výchovno-vzdelávacom procese žiakov a študentov. Preto je v záujme VHÚ – Vojenského historického múzea, jediného špecializovaného múzea svojho druhu na Slovensku, rozvíjať aktivity aj v tejto oblasti. V roku 2021 vo VHM v Piešťanoch otvorili druhú stálu expozíciu Slováci v rovnošatách 1848 – 2020, ktorej hlavnou myšlienkou je prezentovanie výstroja našich vojakov v kontexte nielen samotných vojenských dejín, ale aj na pozadí politických a spoločenských zmien. Zložitost problematiky a náročnosť témy, ktorá nie je súčasťou učebných osnov, no na druhej strane čoraz väčší záujem aj najmladších návštevníkov o prehliadku expozície, podnietili myšlienku vytvorenia prvého múzejno-pedagogického materiálu, ktorý by túto tému spracoval hravou a pútavou formou.

Pracovný zošit, ktorý pripravili Viera Jurková a Lukáš Danko v spolupráci s výtvarníčkou Barborou Kollárovou a pedagogičkou Hanou Blažekovou, je primárne určený pre deti vo veku 8 – 13 rokov a priamo nadväzuje na vedomosti, ktoré si žiaci osvojili počas prehliadky expozície. Obsahuje takmer 40 úloh, ktoré sú zamerané najmä na rozvoj tvorivosti, kritického a logického myslenia, zrakového vnímania, pamäti, kreativity a rozvoja slovnej zásoby. Súčasťou je spoločenská hra a pexeso, ktoré prezentuje vybrané zbierkové predmety z expozície. V roku 2023 ho vydal Vojenský historický ústav.

Technika opustená povstaleckými jednotkami počas ústupu na Donovaly

Zánik povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku

18. októbra 1944 začali nemecké okupačné vojská generálnu ofenzívu proti zvyšku povstaleckého územia s centrom v Banskej Bystrici.

V nasledujúcich dňoch útočili na smeroch: Jelšava – Muráň – Červená Skala, Muráň – Tisovec, Poprad – Hranovnica – Telgárt, Kráľová Lehota – Malužiná, Ružomberok – Liptovská Osada, Kremnica – Horná Štubňa – Harmanec, Sv. Kríž n. Hronom – Zvolen, Banská Štiavnica – Krupina – Zvolen, Lučenec – Zvolen a Rimavská Sobota – Rimavská Baňa. Osemnásteho októbra obsadili Krupinu, 19. októbra Babinú a Chyžné, 20. októbra Revúcu, Muráň a Senohrad, o deň neskôr Červenú Skalu a Telgárt, 22. októbra sa zmocnili Pliešoviec, Mýtnej a Sásy, 23. 10. dobyli Kokavu, Klenovec a Podkriváň, 24. 10. Detvu, 25. 10. Brezno a Malužinú. V ten istý deň veliteľstvo 1. čs. armády vydalo nariadenie na obranu Banskej Bystrice a generál Viest nariadil odlet 1. čs. stíhacieho pluku cez front na územie oslobodené Červenou armádou.

Príprava na prechod

Kritický vývoj na povstaleckých frontoch viedol veliteľa 1. čs. armády gen. R. Viesta k rozhodnutiu prijať opatrenia na prechod armády do hôr. Po porade s veliteľmi taktických skupín dňa 22. 10. rozhodol, že I., II., IV., V. a VI. skupina zaujmú obranu na svahoch Nízkych Tatier a Veľkej Fatry. Stanovište veliteľa armády malo byť na Donovaloch. III. taktická skupina a hlavné sily leteckej skupiny mali zaujať obranu južne od Hrona v priestore pohorí Poľana, Vepor a Slovenské Rudohorie. Druhá čs. paradesantná brigáda mala pôsobiť ako pohyblivá záloha veliteľa armády v priestore Staré Hory – Motyčky. Dňa 24. októbra sa zišla porada Veliteľstva 1. čs. armády na Slovensku a Hlavného štábu partizánskych oddielov, na ktorej sa potvrdilo, že zodpovednosť za obranu v uvedených horských priesto-

roch preberá armáda. Na druhý deň (25. 10.) vyšiel rozkaz Hlavného štábu partizánskych oddielov, nariaďujúci partizánskym zväzkom a oddielom, ktoré sa spolu s armádou podieľali na frontových bojoch, prejsť k aktívnej činnosti zameranej na rušenie pohybu nepriateľských vojsk po železničných komunikáciách v priestoroch Spišskej Novej Vsi, Popradu, Žiliny, Levíc, Šiah, Lučenca, Košíc a Miškovca.

Posledný rozkaz

Rýchly postup okupačných vojsk, najmä z juhozápadu, juhu a juhovýchodu, však znemožnil úspešne realizovať všetky prijaté opatrenia na organizovaný ústup do hôr. Dňa 26.10. povstalci opustili Zvolen a Veliteľstvo 1. čs. armády sa z Banskej Bystrice presunulo na Donovaly. Ráno 27. októbra nemecké jednotky obsadili Banskú Bystricu. V noci z 27. na 28. októbra gen. Viest na Donovaloch vydal zvláštny operačný rozkaz, v ktorom sa popri rôznych organizačných pokynoch uvádzalo: „Organizovaný odpor celej armády po rozpadnutí sa niektorých jednotiek už nie je možný a preto jednotky čsl. armády prejdú v noci na 29. októbra 1944 pod-

Vojaci VI. taktickej skupiny počas odchodu do hôr pália spisový materiál

ľa situácie na partizánsky spôsob boja proti Nemcom, pričom vymedzujem pre činnosť skupín tieto priestory

I. skupina: pohorie Veľká Fatra,

II. skupina: južné svahy Nízkych Tatier,

IV. skupina: severné svahy pohoria Poľana,

V. skupina: južné svahy Nízkych Tatier,

VI. skupina: severné svahy Nízkych Tatier a Liptov.

Armádne jednotky, t. j. pion., spoj., DPLP, aut., utvoria samostatné skupiny podľa rozhodnutia veliteľov príslušných zbraní. 2. čsl. brigáda vytvorí partizánske skupiny v severných a južných svahoch Prašivej.

Partizánske jednotky zorganizujte po 100 – 200 mužov pokiaľ možno len dobrovoľníkov a ľudí, ktorí sú odhodlaní pre vlasť znášať aj tie najťažšie obete... Jednotky a skupiny, ktoré prejdú na partizánsky spôsob boja, nech nezabúdajú, že úloha bojovať proti Nemcom až do úplného víťazstva ostáva nezmenená a zmení sa len spôsob prevádzania tejto úlohy...

Rozkaz už bol vydaný v situácii, keď velenie armády stratilo spojenie s väčšinou jednotiek a armáda ako organizovaný celok prestala existovať.

Počas posledných dní októbra a prvých dní novembra 1944 sa v horách stredného Slovenska nachádzali tisíce príslušníkov armády. Mnohí z nich po rozpade svojich jednotiek odchádzali domov alebo padli do nemeckého zajatia. Časť dôstojníkov a vojakov však pokračovala v boji v rámci partizánskych oddielov a brigád. Po prechode cez front na oslobodené územie vstupovali do 1. čs. armádneho zboru a v jeho jednotkách sa podieľali na bojoch pri oslobodzovaní územia Československej republiky.

doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.

Vojenský historický ústav

Mína z Údolia smrti

82 mm delostrelecká mína O-832 tvorí súčasť zbierky
Vojenského historického múzea – Múzejného oddelenia Svidník.
V súčasnosti je inštalovaná v rámci stálej výstavy Vojenskej dejiny Slovenska
v rokoch 1914 – 1945 v Centrálnej expozícii vo Svidníku.

Mínu zakúpilo niekdajšie Dukelské múzeum v roku 1977. Pochádza z katastra obce Kružlová, v ktorom leží tzv. Údolie smrti. Teda miesto ťažkých tankových bojov od 25. do 27. októbra 1944.

Mínomet 1. čs. armádneho zboru

Delostrelecká mína bola určená pre 82 mm sovietsky mínomet vzor 1937 a jeho modernizované verzie vzor 1941 a vzor 1943. 82 mm mínomet vzor 37 zostrojil úspešný sovietsky konštruktér Boris Ivanovič Šavyrin. Mínomet používala pechota na ničenie živej sily protivníka a ľahších prekážok.

82 mm mínomet sa používal na úrovni práporu a bol vo výzbroji sovietskej armády a 1. československého armádneho zboru v ZSSR počas Karpatsko-duklianskej operácie na jeseň 1944. Po skončení vojny zostal vo výzbroji Československej armády.

Do mínometu sa používali trieštivé delostrelecké míny O-832 so šiestimi krídelkami stabilizátora, ktoré mali zneškodniť živú silu nepriateľa, prípadne ľahké prekážky. Okrem trieštivej strely sa do mínometu používali aj trieštivá mína s desiatimi krídelkami stabilizátora, dymová a propagačná mína.

Mína pozostávala z hnacej časti so stabilizátorom letu a hnacou náplňou, tela delostreleckej míny, v ktorom bolo uložených 400 g výbušniny trinitrotoluénu (TNT) a nárazového zapaľovača. Celková hmotnosť delostreleckej míny bola 3,1 kg a počas letu dosahovala rýchlosť 202 m/s. Jej účinný dostrel bol od 100 do 3 040 m. Dostrel míny sa mohol upravovať nielen náklonom mínometu, ale aj pridávaním doplnujúcich hnacích náplní na stabilizátor.

Stabilizačné krídelká

V sovietskej armáde sa trieštivá delostrelecká mína označovala O-832. Počas druhej svetovej vojny bola zavedená modernejšia verzia označovaná

ako O-832 D (O-832A), ktorá sa odlišovala vizuálne len stabilizátorom. Strela O-832 mala na stabilizátore 3 páry

stabilizačných krídeliek (6 letiek), ktoré mali háčiky slúžiace na upevnenie doplnujúcej hnacej náplne. Jej modernejšia verzia O-832D mala na stabilizátore 10 stabilizačných krídeliek. Zmenu spôsobila nutnosť zjednodušenia a urýchlenia výroby munície v čase vojny. Krídelká sa k stabilizátoru privarali. Na dne stabilizátora sa nachádzala zápalka na vznietenie pohonnej látky, pomocou ktorej bola strela dopravená do cieľa, kde výbuch inicioval nárazový zapaľovač. Telo míny malo kvapkový tvar. Delostrelecká mína sa vyrábala zo zliatiny ocele.

Na mínach sa používali nárazové zapaľovače M-1, M-4 a MP-82 (МП-82), ktoré iniciovali mínu po dotyku zapaľovača s prekážkou (zem, stena, drevo a pod.). Zapaľovače sa skladali z tela, nárazovo-poistného mechanizmu a detonátora. Vo vnútri tela bolo inštalované mechanické ústrojenstvo vrátane úderníka. Ku dnu zapaľovačov sa skrútkovali počinové puzdra. Všetky typy zapaľovačov s k míne skrútkovali. Telo zapaľovača M-1 bolo vyrobené z ocele a skrútkovala sa k nemu ochranná kukla. Telo zapaľovača M-4 sa vyrábalo zo špeciálnej lisovacej hmoty a MP-82 z plastu. Pri strete nárazového zapaľovača s prekážkou nasledoval výbuch a rozptýlenie črepín mimo nej.

Dodnes straší pod Duklou

Delostrelecká mína O-832 je v zbierkach Vojenského historického múzea zastúpená v hojnom počte a je jedným z mnohých dokladov o ťažkej bojovej činnosti v okrese Svidník počas Karpatsko-duklianskej operácie na jeseň 1944. Ešte aj v súčasnosti sa na tzv. Duklianskom bojisku nachádza množstvo tejto nevybuchnutej munície, ktorá sa musí odborne zneškodňovať, aby ne napáchla aj desiatky rokov po skončení druhej svetovej vojny ďalšie škody.

Mgr. Ivan Cuper

Vojenský historický ústav, VHM – Mo Svidník

PRIDAJ SA K ELITE -
OZBROJENÝM SILÁM SR

**MNOHO PROFESIÍ,
JEDNO POSLANIE**

BUDEMVOJAK.SK

